

Jaana Autio, Johanna Hakala, Johanna Kailanen, Suvi Kaplas, Päivi Knuuttila, Venla Koivuluoma, Reetta Pejak, Riikka Salo ja Satu Syrjälä

Ensiapupäivä 2.-luokkalaisille

Metropolia Ammattikorkeakoulu

Ensihoitaja, Sairaanhoitaja, Terveystenhoitaja, (AMK)

Ensihoidon koulutusohjelma, Hoitotyön koulutusohjelma

Opinnäytetyö

21.4.2017

Tekijät	Jaana Autio, Johanna Hakala, Johanna Kailanen, Suvi Kaplas, Päivi Knuuttila, Venla Koivuluoma, Reetta Pejak, Riikka Salo, Satu Syrjälä
Otsikko	Ensiapupäivä 2.-luokkalaisille
Sivumäärä	34 sivua + 3 liitettä
Aika	21.4.2017
Tutkinto	Ensihoitaja (AMK), Sairaanhoitaja (AMK), Terveystenhoitaja (AMK)
Koulutusohjelma	Ensihoidon koulutusohjelma, Hoitotyön koulutusohjelma
Suuntautumisvaihtoehto	Ensihoidon, Sairaanhoitotyön ja Terveystenhoitotyön suuntautumisvaihtoehdot
Ohjaajat	Iira Lankinen, Lehtori Sami Mikkonen, Lehtori
<p>Tämän toiminnallisen opinnäytetyön tarkoituksena oli suunnitella, toteuttaa ja arvioida toiminnallinen ensiaputaitojen oppimistapahtuma alakoulun 2.-luokan oppilaille. Teoreettisessa viitekehyksessä luodaan katsaus maamme kansalliseen opetussuunnitelmajärjestelmään, toiminnallisuuteen oppimismenetelmänä, keskilapsuuden kehitysvaiheeseen liittyviin tekijöihin ja ensiavun opetukseen Suomen Punaisen Ristin ohjeiden mukaan.</p> <p>Tämän opinnäytetyön tuloksena toteutettiin kaksipäiväinen oppimistapahtuma Vantaan Vierumäen koulun 2.-luokan oppilaille. Oppimistapahtuman suunnittelu tapahtui teoreettisen viitekehyksen pohjalta yhteistyössä oppimistapahtuman tilaajan edustajan ja opinnäytetyön ohjaavien opettajien kanssa. Toteutusta harjoiteltiin sekä koko ryhmän voimin että pienryhmissä ennen oppimistapahtumaa. Harjoittelu näkyikin toteutuspäivinä onnistuneina oppimistilanteina, sujuvana ryhmätoimintana ja kykyä sopeuttaa toimintasuunnitelma nopeasti olosuhteiden vaatimuksia vastaavaksi.</p> <p>Arviointi tapahtui havainnoinnin, oppilaille esitettyjen suullisten kysymysten, koulun henkilökunnalta saadun suullisen palautteen ja opettajille jaetun kyselylomakkeen tuottaman tiedon pohjalta. Saadun palautteen perusteella toteutus koettiin onnistuneeksi. Jatkokehitysehdotuksina esiin nousi oppilaille tarkoitetun kirjallisen palautelomakkeen suunnittelu ja oppimistapahtuman jälkeen opettajien käyttöön jäävän opetusmateriaalin suunnittelu.</p>	
Avainsanat	Ensiapu, 2.-luokkalainen, 8-vuotias, toiminnallinen oppiminen.

Authors	Jaana Autio, Johanna Hakala, Johanna Kailanen, Suvi Kaplas, Päivi Knuuttila, Venla Koivuluoma, Reetta Pejak, Riika Salo, Satu Syrjälä
Title	First Aid Learning Event for Year Two Pupils in Primary school
Number of Pages	34 pages + 3 appendices
Date	21 April 2017
Degree	Bachelor of Health Care.
Degree Programme	Emergency Care, Nursing and Health Care
Specialisation option	Emergency Care, Nursing, Public Health Nursing
Instructors	Iira Lankinen, Lecturer Sami Mikkonen, Lecturer
<p>The purpose of this functional thesis was to plan, implement and evaluate a practice based learning session for year two pupils in primary school. The theoretical framework of the study was based on the national core curriculum system of primary education in Finland, practice based learning as a learning method, on 8 year old children as learners and on first aid teaching guidelines by Finnish Red Cross.</p> <p>As a result of this thesis, a first aid learning event was carried out in Vierumäki primary school in Vantaa. The planning of the event was based on the theoretical framework and was done in collaboration with the customer school's representative. Prior to the event, the implementation was practiced multiple times together with the entire thesis team as well as in smaller groups. This resulted in successful learning situations, smooth group dynamics and in ability to quickly alter the action plan to meet the demands of the circumstances.</p> <p>The evaluation of the implementation was based on observations, verbal questions on pupils during the event, verbal feedback from the school personnel and on returned questionnaire forms from the teachers involved. According to the feedback received, the event met the expectations. As a further development needs, designing a written feedback questionnaire for pupils and developing a first aid teaching material for teachers to use after the first aid learning event, are being suggested.</p>	
Keywords	First aid, year two pupil in primary school, 8 years old child, practice based learning.

Sisällys

1.	Johdanto	1
2.	Opinnäytetyön tarkoitus, tavoitteet ja tutkimustehtävät	2
3.	Opinnäytetyön tiedonhaku	3
4.	Opetussuunnitelma ohjaa terveystiedon opetusta	3
4.1	Perusopetuksen ohjausjärjestelmä ja opetussuunnitelmat	3
4.2	Perusopetuksen tavoite ja arvoperusta	4
4.3	Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot – peruskoulun terveystiedon opetus	5
4.4	Oppiminen ja opetus	6
4.5	Toiminnallinen oppiminen	6
4.6	Toiminnallinen oppiminen terveystiedon opetuksessa	7
4.7	Opetus toiminnallisessa oppimisessa	8
4.8	Oppilaan osaamisen arviointi	9
5.	Lapsen kasvu ja kehitys keskilapsuudessa	9
5.1	Fyysinen kehitys	10
5.2	Motorinen kehitys	11
5.3	Kognitiivinen kehitys	12
5.4	Sosiaalinen kehitys	12
6.	Ensiapukoulutus osana koululaiseksi kasvamista	13
6.1	Hätäilmoituksen tekeminen	15
6.2	Nyrjähdyksen ensiapu	15
6.3	Haavojen tyrehdyttäminen	16
7.	Opinnäytetyön toteutus	16
7.1	Toimintaympäristön ja kohderyhmän kuvaus	16
7.2	Toiminnallisen ensiapupäivän suunnittelu	17
7.3	Toiminnallisen ensiapupäivän toteutus	18
7.4	Toiminnallisen opinnäytetyön ja toiminnallisen ensiapupäivän arviointi	19
8.	Toiminnallisen opinnäytetyön eettisyys ja luotettavuus	23
8.1	Opinnäytetyön eettisyys	23
8.2	Opinnäytetyön luotettavuus	24
9.	Pohdinta ja johtopäätökset	25

9.1	Johtopäätökset	25
9.2	Opinnäytetyöprosessin ja ammatillisen kasvun arviointi	29
	Lähteet	32
	Liitteet	
	Liite 1. Tiedonhakutaulukko	
	Liite 2. Toimintasuunnitelma	
	Liite 3. Palautelomake	

1. Johdanto

Tamperelaisen Aleksanterin koulun piha syksyllä 2012. On välitunti ja yksi välituntia viettävistä kolmasluokkalaisista päättää kiivetä pihan reunalla sijaitsevan palloseinän päälle seinän takapuolella olevia, seinäkiipeilyyn suunniteltuja kädensijoja apunaan käyttäen. Kiipeäminen sujuu pojalta helposti, mutta seinän päälle päästyään poika menettää tasapainonsa ja putoaa maahan. Maa palloseinän alla on päässyt kovettumaan ja laskeutuminen on kaikkea muuta kuin pehmeä. Koska on välitunti, tapahtumalla on paljon silminnäkijöitä: koulukaverit ovat todistamassa niin putoamista kuin sitä, kuinka tippunut poika ei nousekaan ylös, vaan jää makaamaan maahan. (Karhukorpi 2016.)

Vaikka tapaturmien osuus lasten- ja nuorten kuolinsyytilastoissa on vähentynyt tasaisesti kuluneiden vuosikymmenten ajan ennaltaehkäisevän valistus- ja kehitystyön ansiosta, näyttäytyvät tapaturmat edelleen yhtenä yleisimmistä kohderyhmän kuolinsyistä. Tapaturmat rasittavat myös terveydenhuoltoa: vuosittain suomalaisten sairaaloiden vuodeosastoille päätyy kolhujaan parantelemaan keskimäärin 13 800 alle 25-vuotiasta lasta tai nuorta. (Lasten ja nuorten tapaturmat 2016.) Tapaturman sattuessa paikalla olijat tai paikalle sattumalta osuvat henkilöt ja heidän toimintavalmiutensa ovat avainroolissa ensiavun antajina ja ammattiavun hälyttäjinä paikalle. Alun tosielämän esimerkin tapauksessa näin kävikin: palloseinän päältä maahan pudonnut poika pääsi saamaan tilansa vaatimaa hoitoa ja toipui saamastaan aivovammasta täysin (Karhukorpi 2016).

Maallikkoauttajien roolin merkitys on huomioitu uudessa, maamme peruskouluopetusta ohjaavassa kansallisessa Peruskoulun opetussuunnitelman perusteet -asiakirjassa, jossa ensiaputaitojen oppiminen ja harjoittelu on sisällytetty vuosiluokilla 1-2 ympäristöopin osaamisalueen oppisisältöön yhtenä hyvistä arjen taidoista. Opetusmenetelmien osalta kansallinen opetussuunnitelma tuo vahvasti esiin toiminnallisuutta ja kannustaa kouluja yhteistyöhön yhteiskunnan muiden toimijoiden kanssa. (Opetushallitus 2014: 17, 36, 132.)

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena on suunnitella, toteuttaa ja arvioida toiminnallinen ensiaputaitojen oppimistapahtuma Vantaan Vierumäen koulun 2.-luokan oppilaille. Teoreettisessa viitekehyksessä luodaan katsaus perusopetusta ohjaavaan opetussuunnitelmajärjestelmään, opetussuunnitelmien antamiin suuntaviivoihin oppilaasta

oppijana, toiminnallisuuteen oppimismenetelmänä ja 2.-luokkalaisen kehitysvaiheisiin liittyviin tekijöihin. Ensiapuopetusta tarkastellaan ympäristöopin opetuksen näkökulmasta ja maassamme ensiapuopetusta koordinoivan Suomen Punaisen Ristin (myöhemmin SPR) ohjeistuksen näkökulmasta. Opetettaviksi aihealueiksi valikoituivat haavojen ensiapu, nyrjähtäneen nivelen ensiapu ja hätänumeroon 112 soittaminen. Arviointi perustuu havainnointiin, oppilaille esitettyihin suullisiin kysymyksiin, koulun henkilökunnalta saatuun suullisen palautteeseen ja opettajille jaetun kyselylomakkeen tuottamaan tietoon.

2. Opinnäytetyön tarkoitus, tavoitteet ja tutkimustehtävät

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena on suunnitella, toteuttaa ja arvioida toiminnallinen ensiapupäivä Vierumäen koulun 2.-luokkalaisten. Opinnäytetyö perustuu Vierumäen alakoulun taholta tulleeseen pyyntöön toteuttaa toiminnallinen ensiapupäivä 2.-luokkalaisten viikolla 9/2017. Toiminnallinen ensiapupäivä on osa Vierumäen koulun 2017 teemavuoden ”Koululaiseksi kasvaminen ja siihen liittyvät arjen taidot” -ohjelmaa ja samalla opetussuunnitelmaan sisältyvä sisältöosio 2.-luokkalaisten ensiaputaitojen opetukseen liittyen (Cajas 2016). Tavoitteena on tukea koulua heidän tavoitteessaan opettaa kohderyhmän oppilaille ensiapuosaamista osana arjen taitoja, herättää oppilaiden mielenkiintoa ensiapuasioita kohtaan ja tarjota ensiapupäivään osallistuville oppilaille mahdollisuus kehittää valmiuksia tunnistaa ensiapua vaativia tilanteita. Tavoitteena on myös tukea oppilaiden rohkeutta toimia ja osallistua ensiapua vaativiin tilanteisiin oppilaiden ikä, kehitysvaihe ja oma turvallisuus huomioon ottaen.

Opinnäytetyön tutkimustehtävät ovat:

1. Miten suunnitellaan toiminnallinen ensiapupäivä alakoulun 2.-luokkalaisten?
2. Miten toteutetaan 2.-luokkalaisten soveltuva toiminnallinen ensiapupäivä?
3. Miten arvioidaan 2.-luokkalaisten suunniteltu ja toteutettu toiminnallinen ensiapupäivä?

3. Opinnäytetyön tiedonhaku

Aihetta koskevaa tieteellistä tietoa etsittiin tietokannoista Cinahl, EBSCO, Finna, Medic, Medline, Melinda ja Metcat. Lisäksi suoritettiin manuaalista tiedonhakua. Hakusanoina käytettiin seuraavia englanninkielisiä sanoja ja sanayhdistelmiä: children learning and elementary school and development, children's learning and elementary school, learning methods and children and primary school, children's development, children and learn*, child* and learn* and school, first aid training or first aid education & child* sekä school children and mental health, protection of mental health in school children.

Suomenkielisiä hakusanoja ja sanayhdistelmiä olivat lapset & ensiapu, las* & ensia*, mielenterveys, koululainen, lasten mielenterveyden edistäminen, koulu, tukeminen, lapset, hyvinvointi, varhainen puuttuminen, toiminnallinen oppiminen, toiminnallinen opetus, toiminnalliset menetelmät, terveystiedon opetus. Käsihakuja tehtiin Terveysten ja hyvinvoinnin laitoksen, Suomen Punaisen Ristin, Hätäkeskuslaitoksen, Opetusministeriön sekä Vierumäen koulun verkkosivuilta. Työhön valittiin opinnäytetyön tutkimustehtäviin vastaavia alle 10 vuotta vanhoja tietolähteitä. Työstä jätettiin pois tietolähteet, jotka eivät vastanneet tutkimustehtäviin tai tieto oli yli 10 vuotta vanhaa. Tiedonhaut on esitelty tarkemmin tiedonhakutaulukossa (Liite 1).

4. Opetussuunnitelma ohjaa terveystiedon opetusta

4.1 Perusopetuksen ohjausjärjestelmä ja opetussuunnitelmat

Peruskoulujen opetusta ohjataan kansallisen ohjausjärjestelmän avulla, jonka osia ovat Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet -asiakirja ja paikalliset opetussuunnitelmat lukuvuosisuunnitelmineen. Ohjausjärjestelmän avulla halutaan varmistaa laadukkaat ja tasa-arvoiset kasvu-, kehitys ja oppimisedellytykset maassamme. Ohjausjärjestelmä ja sen osat perustuvat ja noudattavat lakivelvoitteita, joukkoa asetuksia ja kansainvälisiä sopimuksia, kuten perustuslakia, perusopetuslakia ja -asetusta, yhdenvertaisuuslakia, valtioneuvoston asetuksia, YK:n Lapsen oikeuksien sopimusta, kansainvälistä taloudellisia, sosiaalisia ja sivistyksellisiä oikeuksia koskevaa yleissopimusta ja EU:n ihmisoikeuksien sopimusta. (Opetushallitus 2014: 9, 14–15.)

Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet -asiakirja uudistuu kymmenen vuoden välein. Nyt voimassa oleva, 473-sivuinen asiakirja on julkaistu vuonna 2014 ja otettu käyttöön vuonna 2016 vuosiluokkien 1-6 osalta. Asiakirja ei ole pelkkä määräyskoelma siitä, mitä paikallisen opetussuunnitelman tulee sisältää tai miten opetus pitää paikallisesti järjestää, vaan se sisältää runsaasti selitysosioita, jotka avaavat sitä vallitsevaa opetusta ohjaavaa ajattelua, johon opetuksen halutaan maassamme perustuvan. Valtakunnallista opetussuunnitelmaa, samoin kuin siihen pohjaavia paikallisia opetussuunnitelmia voi ja pitääkin tarvittaessa muuttaa niiden kymmenvuotisen voimassaoloajan aikana. (Opetushallitus 2014: 3, 9, 11.)

Perusopetuksen järjestäjillä eli kunnilla on velvollisuus tehdä oma paikallinen opetussuunnitelma valtakunnallisen opetussuunnitelman pohjalta. Paikallinen opetussuunnitelma toimii käytännön työkaluna paikallisen opetustoiminnan toteuttamisessa. Sen avulla voidaan huomioida kyseisen kunnan alueelliset tarpeet ja toisaalta hyödyntää jo olemassa olevia edellytyksiä, kuten tehtyjen kehitystöiden tuloksia. Paikallisen opetussuunnitelman tarkoitus on opetuksen laadullisen kehittämisen lisäksi tukea oppilaiden etenemistä koulutusjärjestelmässä. Niinpä perusopetuksen paikallisen opetussuunnitelman laadinnassa käydäänkin vuoropuhelua muiden sellaisten tahojen kanssa, jotka osallistuvat lapsia, nuoria ja heidän perheitään koskevien päätösten tekoon, kuten varhaiskasvatukseen, esiopetuksen, aamu- ja iltapäiväkerhotoiminnan ja lastensuojelun kanssa. Paikallisen opetussuunnitelman sisällön toteutus kussakin kunnan koulussa kommunikoidaan edelleen koulujen sisällä ja koulun ja kodin välillä lukuvuosisuunnitelman avulla. (Opetushallitus 2014: 9–11.)

4.2 Perusopetuksen tavoite ja arvoperusta

Perusopetuksen tärkein tavoite on tarjota oppilaille työkalut laaja-alaiseen oppimiseen ja osaamiseen. Opetussuunnitelma tähtää siihen, että oppilaan yksilölliset piirteet, kuten fyysisen ja sosiaalisen kehityksen aste, huomioidaan opetusta suunniteltaessa. (Tyrväinen 2005: 56.) Valtakunnallisessa opetussuunnitelmassa esitetyt opetussuunnitelman perusteet on laadittu siihen erikseen kirjattuun arvoperustaan pohjautuen. Arvoperustan mukaan perusopetus pohjautuu ajatukseen, jonka mukaan jokainen oppilas on yksilönä arvokas ja ainutlaatuinen ja hänellä on oikeus kasvaa ihmisenä ja yhteiskunnan jäsenenä täyteen mittaansa. Oppilaan on tärkeä saada kokemus siitä, että hän tulee kuulluksi ja arvostetuksi omassa kouluyhteisössään ja että hänen oppimisellaan ja hyvinvoinnillaan on merkitystä. Jokainen oppilas omaa oikeuden hyvään opetukseen

ja onnistumiseen koulutyössään. Tähän liittyy oppilaan oman identiteetin, ihmiskäsityksen, maailmankuvan ja maailmankatsomuksen rakentaminen sekä se, miten oppilas hahmottaa oman paikkansa maailmassa. (Opetushallitus 2014: 15.)

4.3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot – peruskoulun terveystiedon opetus

Terveystiedon sisältöön sisältyvät taidot ovat luonteeltaan sekä tiedollisia että toiminnallisia. Itsenäisen ajattelu toimii terveystiedon kartuttamisen ja oppimisen keskeisenä taustatekijänä. Ajattelutaidon merkitys tulee esille kyvyssä tulkita, arvioida, vertailla ja tehdä päätelmiä ja yleistyksiä. Ajattelutaito näkyy myös taidossa perustella ja havaita kausaalisuhteita. Yksilön terveystiedon opetuksessa on erityisen tärkeää, että yksilöt ymmärtävät vastuun omasta terveydestä unohtamatta vastuuta muiden terveydestä. Oppilaita tulisi ohjata ymmärtämään nämä vastuut. Myös yhteiskunnallisesti on tärkeää, että yksilöt sitoutuvat omasta terveydestään ja hyvinvoinnista huolehtimiseen. (Paakkari 2009: 159–160.) Terveystiedon suojaavilla tekijöillä ympäristössä ja ihmisten toiminnassa on suuri merkitys (Opetushallitus 2014: 131).

Valtakunnallisen opetussuunnitelman mukaan kouluyhteisön tehtävänä on ohjata ymmärtämään, että itse kukin voi toiminnallaan vaikuttaa sekä omaan että toisten turvallisuuteen, terveyteen ja hyvinvointiin. Koulussa harjoitellaan omaan elämään ja arkeen liittyviä tärkeitä taitoja ja opitaan tuntemaan terveyttä edistäviä ja haittaavia tekijöitä. Oppilaita ohjataan vaaratilanteiden ennakointiin ja tarkoituksenmukaiseen toimintaan erilaisissa terveyttä ja hyvinvointia uhkaavissa tilanteissa. (Opetushallitus 2014: 22.) Eri kehitysvaiheissa olevat oppilaat voidaan huomioida terveystiedon opetuksessa käsittelemällä aihealuetta useassa eri yhteydessä (Tyrväinen 2005: 56). Peruskoulussa vuosiluokilla 1-6 terveystieto on sisällytetty ympäristöopin opetukseen. Terveystietoon sisältyvän ensiavun osalta 2.-luokkalaisten oppimissisältöihin on Vantaan peruskoulun opetussuunnitelmassa kirjattu arjen pienet ensiaputaidot, avun hakeminen ja hätänumeroon soittaminen. (Vantaa POPS Ympäristöoppi 2016.) Terveystiedon opetuksen periaate on, että aiheeseen palataan uudelleen lasten eri ikävaiheissa, jolloin opetus on jatkumo perusopetuksessa (Maijala 2007: 58–59, 62–63; Tyrväinen 2005: 56). Terveystiedon opetuksessa yhteistyö eri ammattilaisten kanssa on hyödyllistä, sillä terveystieto oppiaineena on laaja-alainen (Kepler-Uotinen – Hämäläinen – Välimaa 2007: 77).

4.4 Oppiminen ja opetus

Valtakunnallisen opetussuunnitelman perusteet pohjautuvat oppimiskäsitykseen, jossa oppilas nähdään aktiivisena toimijana. Oppimista edistävät positiiviset tunnekokemukset, oppimisen ilo ja uutta luova toiminta. Kielen, kehon ja aistien käyttö ovat tärkeitä ajattelun ja oppimisen näkökulmasta. Oppimista tapahtuu yksin ja yhdessä, kysellen, pohtien, suunnitellen, tutkien ja näitä prosesseja arvioiden. Yhdessä oppimisen katsotaan edistävän oppilaiden luovaa ja kriittistä ajattelua, ongelmanratkaisutaitoja ja kykyä nähdä asioita erilaisista näkökulmista. Tietojen ja taitojen kehittyminen vaatii usein pitkäaikaista harjoittelua. Uusien käsitteiden oppiminen ja ymmärryksen syventäminen opittavista asioista mahdollistuu, kun oppilasta tuetaan liittämään uudet käsitteet ja opittavat aiheet jo aikaisemmin oppimaansa. Pystyvyyden tunteet, minäkuva ja itsetunto heijastuvat oppilaan itselleen asettamiin oppimisen tavoitteisiin. Rohkaisevalla ohjauksella voidaan tukea oppilaan itseluottamusta. Oppimista tukevan ja kiinnostusta laajentavan vuorovaikutuksen näkökulmasta positiivinen, monipuolinen ja realistinen palaute puolin ja toisin on tärkeää. (Opetushallitus 2014: 17.)

Vierumäen koulun opetussuunnitelmassa korostetaan oppilaan aktiivisen roolin ohella monipuolisten oppimis- ja työskentelytapojen oppimista. Näin samalla kehitetään elämässä tärkeitä elinikäisen oppimisen taitoja. Oppilaiden erilaiset oppimistyyli ja opetuksen tavoite tulee huomioida erilaisia oppimis- ja työskentelytapoja valittaessa. Eri-tyisesti alkuopetukseen katsotaan sopivan monipuoliset, leikinomaiset ja elämykselliset työskentelytavat, joilla pyritään uuden oppimisen ohella tukemaan oppilaan opiskelutapojen kehittymistä. (Vierumäen koulu 2016: 14.)

4.5 Toiminnallinen oppiminen

Kepler-Uotinen (2005: 142–143) viittaa Laineen ja Tähtisen tutkimukseen (1999: 223, 227–228), jossa Laine ja Tähtinen toteavat, että käytännön opetustyössä voidaan oppilaan aktiivisen roolin ja opetussuunnitelmassa mainittujen oppimiseen liittyvien tekijöiden tukemisessa hyödyntää monipuolisesti erilaisia opetusmenetelmiä. Oppilaan aktiivista roolia korostavia opetusmenetelmiä sisältyy muun muassa toiminnalliseen oppimiseen. Toiminnallisessa oppimisessa pyritään perinteisen verbaalisen opetuksen ja oppimisen korostamisen sijaan yhdistämään kognitiiviset prosessit ja kokemuksellinen ja osallistuva työskentely. Opettajan tehtävänä on aktivoida oppilaita ja tukea heitä itse tekemään ja kokeilemaan asioita. (Kepler-Uotinen 2005: 142–143.)

Öystilä (2003: 70) jakaa toiminnallisen oppimisen kolmeen perusteemaan: ryhmä, toiminta ja reflektio. Leskisen (2009: 17) mukaan toiminta toiminnallisessa oppimisessa perustuu asetettuihin tavoitteisiin, kun taas Jank ja Meyer (1991: 355–358) pitävät toiminnallisen opettamisen lähtökohtana oppilaan aktiivisuutta, joka toteutuu, kun oppilaille annetaan tilaa opetustilanteeseen osallistumiseen. Opetussuunnitelmassa (Opetushallitus 2014: 99) on lähtökohta-ajattelussa tukeuduttu Jankin ja Meyerin lailla ajatukseen, joiden mukaan oppilaiden omilla kokemuksilla, havainnoilla ja kysymyksillä on merkittävä rooli. Ihmettely, oivaltaminen, uuden löytäminen ja keksiminen, mielikuvitus ja oppimisen ilo ovat keskeisiä asioita, joille oppimisessa on hyvä antaa tilaa. (Opetushallitus 2014: 99.) Fyysistä toimintaa hyödynnetään monipuolisesti oppimistavoitteiden saavuttamiseksi (Leskinen – Jaakkola – Norrena 2016: 14). Myös Kaisla ja Välimaa (2009: 118) toteavat, että oppilaille on järkevää tarjota erilaisia ajatteluun ja toimintaan liittyviä tehtäviä, mikäli tarkoituksena on oppilaiden ajattelun ja toiminnan kehittäminen. Käytännönläheisyys ja arkiseen elämään linkittäminen liittyvät opetuksen suunnittelussa toiminnallisuuteen (Tyrväinen 2005: 53–54).

Vuorovaikutuksellisuus korostuu toiminnallisessa oppimistilanteessa, sillä oppilaalla on mahdollisuus olla vuorovaikutuksessa opettajien, ohjaajien, muiden oppilaiden sekä ulkopuolisten toimijoiden kanssa. Oppimisessa pyritään siihen, että oppilas kokee oppimisen aikana erilaisia elämyksiä ja oivalluksia. (Leskinen – Jaakkola – Norrena 2016: 14.) Oppimistilanteessa vuorovaikutteisuus voi näkyä vuorovaikutteisena viestintänä, tehtävien yhteisenä ratkomisena ja pohdintana, positiivisena riippuvuutena toisista oppilaista ja näiden sosiaalisten taitojen lisäksi myös yksilön vastuuna (Kepler-Uotinen 2005: 142). Toiminnallinen opetus tukee ajattelun kehittymistä ja opittujen asioiden soveltamista käytäntöön (Opetushallitus 2014: 29). Reflektoinnilla oppilasta tuetaan havainnoimaan omaa oppimistaan, jota tapahtuu toiminnan lisäksi sekä mielipiteiden ilmaisun että keskustelujen kautta. Keskeistä on huomioida oppilaan tuntemukset siitä, että häntä tuetaan ja hänestä pidetään huolta. (Kaisla – Välimaa 2009: 122–123.)

4.6 Toiminnallinen oppiminen terveystiedon opetuksessa

Terveystiedon opetuksen tavoitteiksi on valtakunnallisessa opetussuunnitelmassa määritelty oppilaiden terveysosaamisen kehittäminen ja edistäminen. Opetussuunnitelma jakaa terveysosaamisen osa-alueiksi itsetuntemuksen, tiedot, taidot, kriittisen ajattelun ja eettisen vastuullisuuden. Terveystiedon opiskelussa opetussuunnitelma painottaa oppilaiden aktiivista osallisuutta sekä toimijuutta. (Opetushallitus 2014: 398;

Kannas 2005: 13; Kaisla — Välimaa 2009: 118.) Kaisla ja Välimaa (2009: 122–123) huomauttavat, että vaikka opetuksen tarkoituksena ei ole viihdyttää oppilaista, voi terveystiedon opiskelu olla hauskaa. Toiminnallisen oppimisen merkitys näkyy terveystiedon opetuksessa asioiden ymmärtämisenä ja taitona ratkaista ongelmia uudenaikaisissa tilanteissa (Kaisla — Välimaa 2009: 118).

4.7 Opetus toiminnallisessa oppimisessä

Toiminnallisessa oppimisessä opettajalta edellytetään oppilaiden herkkää "lukutaitoa" ja heidän elämäntilanteensa huomioimista. Opettaja tarvitsee hyviä vuorovaikutustaitoja ja oppilaiden tarpeiden tunnistamisessa, koska oppilaiden aikaisemmat kokemukset ja käsitykset ovat merkityksellisiä. (Kannas 2005: 16–17.) Opettaja suunnittelee oppitunnit siten, että lapset saavat mahdollisuuden näyttää osaamistaan eri tavoin (Jank – Meyer 1991: 356–357; Kaisla – Välimaa 2007: 118). Toiminnalliset tehtävät eivät saa olla fyysis-motorisesti liian haastavia, jotta liikunnalliset taidot eivät korostu liikaa (Leskinen – Jaakkola – Norrena 2016: 16; Koskenkari Sari 2015). Opettajalta edellytetään lisäksi, että hän tuntee valtakunnallisen opetussuunnitelman (Kepler-Uotinen 2005: 151). Esittäytyminen on merkityksellistä toiminnallisten harjoitusten aloittamisessa, sillä silloin jokainen tulee nähdyksi ja kuulluksi. Toiminnallisten taitojen oppiminen vaatii harjoitusta. Toiminnallisessa opettamisessa on tärkeää ottaa huomioon ohjeiden selkeys, opetusmateriaalin tunteminen ja etukäteen testaaminen. Harjoitus ilmaisee sen hetkisen taitotason. Oppimista tapahtuu siitä huolimatta, vaikka harjoitus ei toimitakaan. (Leskinen 2009: 17, 18.) Toimintaan sitoutuminen onnistuu parhaiten, kun opettaja sopii oppilaiden kanssa tavoitteista, päämäärästä ja aikatauluista (Leskinen 2009: 17, 18; Jank – Meyer 1991). Opettamisessa auttaa etukäteen harjoittelemisen ja aloittamisesta helpottaa valmis materiaali. Yhteistyöhön kannustaminen ja toisten auttaminen on tärkeää. Luottamuksellinen ilmapiiri syntyy tasa-arvoisesta kohtelusta. Rakentavassa muodossa annettu kritiikki ja tasapuolinen palaute vaikuttavat myönteisesti ilmapiiriin. (Leskinen 2009: 17.)

4.8 Oppilaan osaamisen arviointi

Uudessa opetussuunnitelmassa keskeisiä tavoitteita on oppilaan aktiivisuuden vahvistaminen, lisätä opiskelun merkityksellisyyttä sekä mahdollistaa onnistumisen kokemukset jokaiselle oppilaalle. Oppilas asettaa tavoitteita, ratkaisee ongelmia sekä arvioi omaa oppimistaan itse asettamiensa tavoitteiden pohjalta. Opetussuunnitelmassa korostetaan arviointia, joka ohjaa ja edistää oppimista. Oppilaalle annetaan tietoa edistymisestä riittävän usein ja palautetta annetaan muutenkin kuin todistusten avulla. Arviointi perustuu monipuoliseen osaamiseen. Arvioinnissa huomioidaan oppilaan työskentelyä tunneilla ja oppimistilanteissa, kotitehtäviä sekä kokeissa saavutettuja tuloksia. (Opetushallitus 2017.)

Vierumäen koulun opetussuunnitelman pohjalta arvioinnin tehtävänä on kuvata oppilaan edistystä asetettuihin tavoitteisiin nähden ja työskentelytapaa. Arviointia voidaan toteuttaa arviointikeskustelujen avulla, väliarvioinneilla sekä erilaisin tiedottein. Arviointia tapahtuu erilaisissa opiskelutilanteissa päivittäin. Arvioinnin perusteena on se, miten oppilas on päässyt oppiaineen tavoitteisiin sekä miten hän hallitsee oppiaineen sisällöt ja miten oppilaan oppimisprosessi on edistynyt. Arviointia ohjaa opetushallituksen perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa (2014) annetut hyvän osaamisen kuvaukset sekä päättöarvioinnin kriteerit. Perusopetuksen yksi tehtävä on oppilaan edellytysten kehittäminen itsearviointiin. Jotta itsearviointitaidot kehittyisivät, oppilasta opetetaan tarkastelemaan omia oppimisprosesseja ja arvioimaan sekä oppimista että työskentelytaitojaan. (Vierumäen koulu 2016: 228.)

5. Lapsen kasvu ja kehitys keskilapsuudessa

Ihmisen psykologisen kehityksen vaiheet on jaoteltu varhaislapsuuteen, keskilapsuuteen, nuoruuteen, aikuisuuteen ja vanhenemiseen. Varhaislapsuus määritellään vauvaja leikki-ikäsi, joka kestää syntymästä noin kuusivuotiaaksi asti. Tänä aikakautena tapahtunut kehitys on perusta keskilapsuudessa opittaville tiedoille ja taidoille. Keskilapsuus, joka kattaa opinnäytetyössämme tarkasteltavan kohderyhmän, alkaa 6–7-vuoden iästä, joka yleisimmin määritellään kouluikäiseksi lapseksi. (Ahonen ym. 2015: 19–22.)

Keskilapsuudessa lapsella on paljon päivittäisiä harrastuksia. Hänen päiväänsä kuuluu esimerkiksi hyppimistä, juoksemista, kirjoittamista, leikkimistä sekä monenlaista hienoa

karkeamotoriikkaa hiovaa toimintaa. Lapsen kokonaisvaltaisen kehityksen kannalta leikkimisellä on iso rooli. Leikkiessä lapsi oppii itsestään, ympäristöstään ja toisista lapsista. Leikki on lapsen omaehtoista, aktiivista toimintaa, ja lapsen tulisi saada aikaa leikille runsaasti joka päivä. Leikki vaikuttaa lapseen fyysisesti, kognitiivisesti ja sosiaalisesti. Fyysisesti leikki vahvistaa lapsen lihaksia ja hänen lihasliikkeensä tarkentuvat. Lapsi oppii hallitsemaan kehoansa ja hänen karkeamotoriikkansa kehittyy. Lapsen tulisi leikkiä sekä rauhallisia leikkejä, että toiminnallisia juoksu- ja hyppyleikkejä, jotta hänen karkea- ja hienomotoriikkansa kehittyisivät. (Karling – Ojanen – Sivé – Vilhunen – Vilen 2008: 129, 201.)

Leikki kehittää lapsen ajattelutoimintaa, suunnitelmallisuutta ja muistia. Suuri osa leikkejä kuuluu leikin suunnitteluun ja järjestelyyn. Leikissä lapsi erittelee omia kokemuksiaan ja niiden välisiä yhteyksiä, jolloin hän ymmärtää myös syy- ja seuraussuhteita. Sosiaalisesti leikki kehittää lapsen yhteistyökykyä ja toisten huomioon ottamista. Lasten on kyettävä sopimaan yhteiset säännöt ja leikin eteneminen. Lapsi saa myös kokemusta ristiriitojen ratkaisusta, jotka olisi tärkeää lapsen yrittää itse selvittää mahdollisimman pitkälle. (Karling ym. 2008: 201–204.)

5.1 Fyysinen kehitys

Lapsen kasvu ja kehitys koostuvat fyysisestä, motorisesta, kognitiivisesta ja sosiaalisesta kehityksestä (Kurvinen ym. 2013: 132–157). Keskilapsuuden aikainen fyysinen kehitys on melko tasaista. Fyysiseen kehitykseen vaikuttavat geneettisten tekijöiden lisäksi erityisesti lapsen yleinen terveydentila, terveelliset elämäntavat sekä ravitsemus. Fyysisen kehityksen turvana pidetään terveellistä ruokavaliota ja hyvää terveydenhoitoa. Keskilapsuudessa lapsi tarvitsee unta keskimäärin 10 tuntia yössä, ja riittävä uni onkin edellytys kouluoppimiselle. (Aarnio – Autio – Hiltunen 2012: 80.) Hyvä fyysinen kehitys on keskilapsuuteen siirryttäessä edellytys sille, että lapsi pystyy toimimaan aiempaa itsenäisemmin. Ympäristön kasvavista vaatimuksista johtuen lapsi tarvitsee yhä enemmän voimaa ja kestävyyttä arjesta selviytymiseen. (Ahonen ym. 2015: 79–80.)

Aivojen kehitys jatkuu varhaislapsuuden jälkeen keskilapsuudessa. Kuuden ja kahdeksan ikävuoden välillä aivoissa tapahtuvien muutosten katsotaan olevan yhteydessä lapsen kognitiiviseen kehitykseen, erityisesti ajattelun ja toiminnanohjauksen alueilla. (Ahonen ym. 2015: 80–81.) Aivoissa voidaan karkeasti havaita niin sanottu säännöllisen nopean ja hitaan kasvun vuorottelu. Nopeassa kehityksessä aivojen paino kasvaa

reilummin hitaaseen kasvuun verrattuna, ja se tapahtuu muun muassa ikävälillä 6–8. Vaikka keskilapsuudessa aivoissa tapahtuu vähemmän selkeitä rakenteellisia muutoksia kuin varhaislapsuudessa, niin kuitenkin tiedonkulku hermosoluissa nopeutuu ratkaisevalla tavalla keskilapsuuden aikana. Myös aivojen tilavuus kasvaa 7–16 ikävuoden välillä reilusti. Keskilapsuudessa lapsen aivoissa on paljon enemmän hermosolujen välisiä yhteyksiä kuin aiempina vuosina. Aivojen kehitys jatkuu ja uusia hermosolujen välisiä yhteyksiä muodostuu, kun lapsi oppii uusia asioita. (Aarnio ym. 2012: 81.) Aivo-toimintojen kehitys ja fyysinen kasvu luovat pohjaa kognitiiviselle, sosiaaliselle ja emotionaalisen itsesäätelyn kehitykselle. Näitä uusia kehityksen osa-alueita tarvitaan, ja ne kehittyvät lapsen elämänpiirin ja vertaissuhteiden laajentuessa. (Ahonen ym. 2015: 139.)

5.2 Motorinen kehitys

Motorinen kehitys tarkoittaa kehon liikkeiden kehitystä. Motorinen kehitys liittyy pitkälti keskushermoston, luuston ja lihaksiston kehitykseen. Ihmisen perimä rajoittaa motorisen kehityksen mahdollisuuksia, mutta kuitenkin yksilön persoonallisuus, lapsen oma motivaatio harjoitteluun sekä ympäristö vaikuttavat suuresti motoristen taitojen kehitykseen ja osaamiseen. (Karling ym. 2008: 123.)

8-vuotiaan motorinen kehitys koostuu lapsen fyysisestä kehityksestä, joka on edellytys lapsen itsenäisemmälle toiminnalle. Lapsen lihashallinta paranee ja liikkeet muuttuvat sujuvammiksi, kun niitä toistetaan tarpeeksi. Lapsen tasapainotaito paranee ja koordinaatiokyky kehittyy. Tämä mahdollistaa sen, että lapsi kykenee yhä taidokkaampiin suorituksiin ja vauhdikkaampiin leikkeihin. Myös liikkeiden muodot monipuolistuvat ja kehittyvät. Lapsen liikkumiseen liittyvät havaintotaidot kehittyvät keskilapsuuden aikana huomattavasti, ja samalla lapsi oppii paremmin arvioimaan omia suorituksiaan. (Ahonen ym. 2015: 83.) Lapsen hienomotorisia taitoja on harjoitettava käden ja silmän yhteistoimintaa vaativilla harjoitteilla ja karkeamotorisia taitoja puolestaan aktiivisella liikkumisella (Aarnio ym. 2012: 80).

5.3 Kognitiivinen kehitys

Kognitiivinen kehitys tarkoittaa ihmisen tiedon käsittelyä ja kehitystä. Se on kehitystä, joka liittyy ihmisen muistiin, havaitsemiseen, ajatteluun, kieleen ja oppimiseen. Lapsen kognitiivista kehitystä säätelee niin lapsen perimä kuin ympäristökin. Ympäristön riittävät virikkeet takaavat lapsen uusien tietojen ja taitojen oppimisen. Lapsi myös hakee itse aktiivisesti oppimiskokemuksia, ja aluksi hän oppii lähinnä havainnoimalla ja ihmettelemällä. (Kurvinen 2013: 144.)

Lapsi on aktiivinen ja tiedonhaluinen oppija, joka pystyy hyödyntämään monipuolisesti oppimistapoja ja -strategioita. Tämä kehittää lapsen kognitiivista itsesääätelyä, ja sitä tukee aikuisen ohjaava toiminta, jossa lapsi oppii asettamaan kysymyksiä, pohtimaan vaihtoehtoja seurauksineen sekä arvioimaan lopputuloksia. 8-vuotiaan lapsen kohdalla opettaminen ei voi vielä perustua abstrakteille käsitteille, vaan sen täytyisi sisältää hänen aktiivisuuteen liittyvää kokeilua ja toiminnallisuutta. Tähän kognitiivisen itsesääteilyn kehittymiseen liittyy myös lapsen oppimismotivaation rakentuminen, jossa lapsen tekemillä havainnoilla omista taidoistaan ja osaamisestaan on keskeinen merkitys. (Ahonen ym. 2015: 95, 140.)

5.4 Sosiaalinen kehitys

Sosiaalisella kehityksellä tarkoitetaan lapsen vuorovaikutustaitoja ja kykyä toimia muiden kanssa. Sosiaaliseseen kehitykseen sisältyy rooleja ja arvoja, joita lapsi alkaa omaksumaa yhteiskunnasta ja lähiympäristöstään, kuten perheiltä, sukulaisilta ja ystäviltä. (Kurvinen ym. 2013: 156.)

Lapsen vanhemmat vaikuttavat merkittävästi lapsen sosiaaliseen kehitykseen, sillä heiltä opitaan paljon arvoja ja asenteita. Lapsen ja vanhempien välinen kiintymyssuhde sekä vanhemmilta opitut mallit vaikuttavat siihen, miten lapsi oppii sosiaalisia taitoja. Lapsi kokeilee vanhemmilta opittuja tapoja kodin ulkopuolella ja vertaisryhmissä, joita ovat ikätoverit kaverit ja ystävät. Tätä kautta lapsi oppii erilaisia käyttäytymissääntöjä ja hyväksyttävää vuorovaikutusta. (Kurvinen ym. 2013: 156.) Myös sukulaisilla voi olla suuri vaikutus lapsen kehitykseen, sillä he voivat olla tiiviisti lapsen arjessa mukana ja näyttää mallia omalta osaltaan (Karling ym. 2008: 166–167).

Keskilapsuudessa lapsi hakeutuu ikätovereidensa ja samaa sukupuolta olevien seuraan, jolloin hän oppii sukupuolelle tyypillistä käyttäytymistä. Lapsi myös oppii toiminnallisia taitoja, jotka liittyvät itsenäisyyteen, fyysisiin suorituksiin, kielelliseen kehitykseen ja sosiaalisiin taitoihin. Sosiaalisissa taidoissa lapsi tekee vuorovaikutustilanteiden lisäksi myös havaintoja toisten tunteista ja käsitystä omasta itsestään. Kaveripiiri opettaakin myös moraalista käyttäytymistä. Leikeissään lapsi joutuu jakamaan ja vuorottelemaan, jolloin hän oppii tasapuolisuutta. Henkilökohtaiset ystävyysuhteet kaveripiirien lisäksi ovat tärkeitä, sillä niiden avulla lapsi oppii erilaisia tunnetiloja toisia kohtaan. (Ahonen ym. 2015: 122.)

6. Ensiapukoulutus osana koululaiseksi kasvamista

Ensiavulla tarkoitetaan sairastuneelle tai loukkaantuneelle sairaalan ulkopuolella, yleensä maallikoiden toimesta ja usein varsin vähin varustein, annettavaa apua. Hätäensiapu on hengen pelastavaa apua. Sen tarkoituksena on turvata apua tarvitsevan peruselintoiminnot ja pyrkiä estämään sairastuneen tai loukkaantuneen tilan paheneminen. Äkillistä onnettomuutta tai vakavaa sairautta seuraa myös henkinen loukkaantuminen, jolloin psyykkisellä ensiavulla on suuri merkitys. Sen avulla pyritään tukemaan, rauhoittamaan ja lohduttamaan apua tarvitsevia onnettomuuksissa ja vaaratilanteissa. (Castrén - Helistö - Kämäräinen - Sahi 2007: 14.)

Lasten tapaturmilla on maailmanlaajuisesti suuri kansanterveydellinen merkitys. Fyysisen ja psyykkisen kehityksen keskeneräisyyden vuoksi lapset altistuvat erilaisille ensiapua vaativille tilanteille aikuista useammin. Ensiapuopetuksen saamisella on selkeä merkitys hengen säilymisen kannalta sekä kotona, koulussa, julkisissa tiloissa, kuin työpaikoillakin. (Tork – Wafic 2014: 112.) Tapaturmat ovat lasten ja nuorten yleisin yksittäinen kuolinsyy. Lasten tapaturmat tapahtuvat pääasiassa kotona. Yleisimmin kuoleman aiheuttaa lapsella liikenneonnettomuus, hukkuminen tai muu tukehtuminen. (Lasten ja nuorten tapaturmat 2017.) Karttusen tutkimuksessa puolestaan todetaan yleisiä lasten ensihoidon syitä olevan traumat, kouristukset, respiratoriset syyt, myrkytykset, psyykkiset syyt sekä pienempi joukko muita syitä. Kouluikäisten selkeästi yleisimmät ensihoitoa vaativat tilanteet liittyivät traumoihin. (Karttunen 2013: 32, 35.)

Turvallinen elämä lapsille ja nuorille -raportin (2009: 17–18) mukaan Suomessa tilanne tapaturmien osalta lasten ja nuorten keskuudessa on parantunut paljon sitten 1970-

luvun. Kuitenkin väkivalta ja tapaturmat ovat vieläkin keskeisiä turvallisuuteen ja terveyteen vaikuttavia tekijöitä. Yksilölliset tekijät kuten ikä, sukupuoli ja elämäntyyli sekä kontekstuaaliset tekijät kuten perhe, asuinalue ja yhteisö vaikuttavat lasten ja nuorten tapaturmien yleisyyteen. Tapaturmia voidaan ehkäistä lisäämällä tietoisuutta tapaturmariskeistä. Kasvatukselliset ja koulutukselliset menetelmät pyrkivät vaikuttamaan yksilöiden käyttäytymiseen lisäämällä tietoisuutta ja taitoja. (Turvallinen elämä lapsille ja nuorille 2009: 17–18.)

Tork ja Wafic (2014: 112–115) ovat tutkineet ensiapuopetuksen tehokkuutta kouluikäisillä. Tutkimuksessa todetaan, että 11–16-vuotiaiden ikäryhmässä ennen ensiapuopetuksen toteuttamista lasten tietämys haavoista, verenvuodoista sekä sähkö- ja kemikaalionnettomuuksista on ollut kohtuullista, mutta palovammoista, murtumista ja myrkytyksistä vähäisempää. Tietämystä tukehtumisesta ja peruselintoimintojen tukemisesta ei ollut lainkaan. Ensiapuopetuksen jälkeen tulokset paranivat kaikilla osa-alueilla, tukehtumisen osalta jopa 0 %:sta 100 %:iin. (Tork – Wafic 2014: 112–115.) Vertailtaessa 6–7-vuotiaita lapsia, joista osa on saanut ensiapuopetusta ja osa ei, on voitu todeta opetuksen tuloksellisuus. Lasten todettiin pystyneen oppimaan ensiavun perusasioita, kuten tajunnan ja hengitystien tarkistamisen, tajuttoman siirron kylkiasentoon ja hätänumeroon soittamisen. Tutkimuksen mukaan peruselvytys voisi jo kuulua 10–15-vuotiaiden lasten ensiapukoulutukseen. (Bollig – Wahl – Svendsen 2009: 689–692.)

SPR on Suomen suurimpia kansalaisjärjestöjä. Sen tehtävänä on antaa apua eniten tarvitseville niin kotimaassa kuin ulkomaillakin. Ensiapukoulutus on yksi SPR:n toimintamodoista. Koulutuksia järjestetään ympäri Suomea. Punaisen Ristin verkkosivuilta löytyy ajantasainen ensiapu- ja elvytysohjeistus. (SPR 2016a.) Yhteistyö eri toimijoiden kesken on tärkeää, jotta ensiaputaitojen oppiminen mahdollistuisi eri-ikäisten ja erilaisista ympäristöistä tulevien lasten ja nuorten keskuudessa. SPR:n sivuilta löytyy ensiavun opetus- ja muuta tukimateriaalia eri kouluasteiden opettajille ja muille ensiavun kouluttajille ensiaputaitojen opetuksen ja oppimisen tueksi. SPR:n alakouluille suunnatuissa opetusmateriaaleissa painottuu tarinallisuus ja visuaalisuus ja ne on tarinoiltaan yhdistetty lapsen maailmaan. (SPR 2017.) Hätäkeskuslaitoksen internetsivuilta löytyy ohjeistusta ja esimerkkivideoita siitä, miten harjoitella lasten kanssa soittamista 112-hätänumeroon ja mitä asioita harjoittelussa on hyvä huomioida (Hätäkeskuslaitos 2017a).

Tässä opinnäytetyössä valittiin Vantaan ja Vierumäen koulun opetussuunnitelman, SPR:n materiaalien ja lasten ensiapukoulutukseen liittyvän tutkimustiedon pohjalta Vierumäen koululla järjestettävän ensiapupäivän opetusteemoiksi hätäilmoituksen tekeminen, nyrjähdyksen ensiapu ja haavojen tyrehdyttäminen.

6.1 Hätäilmoituksen tekeminen

Hätänumeroon 112 soittaminen on aiheellista silloin, kun kyseessä on kiireellinen, henkeä, terveyttä, omaisuutta tai ympäristöä uhkaava hätätilanne. Soittaminen on perusteltua myös silloin, kun on epäily tällaisesta tilanteesta. Ilmoitus tulisi tehdä ensisijaisesti avuntarvitsijan toimesta. Hätäilmoituksesta tulisi ilmetä mitä on tapahtunut sekä tapahtumapaikan osoite ja kunta mahdollisimman tarkasti. Hätäkeskuspäivystäjän esittämiin kysymyksiin tulee vastata parhaansa mukaan, näin paikalle osataan kohdentaa oikeanlaista apua. Päivystäjältä saatuja ohjeita on tärkeä noudattaa. Puhelimen voi sulkea päivystäjän luvalla. Tilanteen muuttuessa tulee ottaa hätäkeskukseen uudelleen yhteyttä. (Hätäkeskuslaitos 2017b.)

6.2 Nyrjähdyksen ensiapu

Nyrjähdysvamma aiheuttaa ihonalaisen kudoksen verenvuotoa. Nyrjähdyksestä aiheutuu kipua sekä nesteen kertymisestä johtuvaa turvotusta vamma-alueelle. Nyrjähdysiin annetaan ensiapua niin sanotun kolmen K:n menetelmän mukaisesti, joka auttaa nyrjähdysten lisäksi hematoomien ehkäisyssä ja revähdyksissä. Menetelmään kuuluvat kolme koota ovat kylmä, koho ja kompressio eli puristus. Kylmähoitoa toteuttaessa vamma-aluetta painetaan jollakin viileällä kuten lumella tai jääpussilla. Hoito auttaa verisuonten supistumisen kautta sisäisen verenvuodon vähentämisessä. Hoitoa olisi hyvä toistaa ensimmäisen vuorokauden aikana 2 tunnin välein 20 minuutin jaksoissa. Kuten kylmähoidolla, niin myös kohoasennolla tavoitellaan sisäisen verenvuodon vähentymistä. Kohoasento saa aikaan verenpaineen alenemisen verisuonistossa. Kompressiolla tavoitellaan verenvuodon estymistä ja turvotuksen vähenemistä. Kompressio toteutetaan puristamalla kipukohtaa käsin tai niveltä tukevalla joustavalla sidoksella. (SPR 2016b.)

6.3 Haavojen tyrehtyttäminen

Haavojen ensiavun ydin on tyrehtyttää verenvuoto ja sitoa haava. Nämä kuuluvat ensiavun perustaitoihin. Verenvuoto tulisi tyrehtyttää, sekä haavassa oleva lika puhdistaa juoksevan, viileän veden alla. Tyrehtyttäminen tapahtuu painamalla vuotokohtaa. Loukkaantunut voi painaa kohtaa myös itse. Pienet haavat voidaan sulkea esim. haavateipillä. Isompia vuotoja voidaan tyrehtyttää painesiteen avulla sidetarvikkeita tai muita saatavilla olevia materiaaleja käyttämällä. Lääkärin arviota vaativat vuotavat, syvät ja likaiset haavat, suuremmat viiltohaavat sekä eläinten puremista aiheutuneet haavat. Syvät, kudoksia vaurioittaneet haavat eivät aina näy ulospäin. Tetanusrokotuksen voimassaolo tulee varmistaa. (SPR 2016c.)

7. Opinnäytetyön toteutus

Tämä opinnäytetyö toteutettiin toiminnallisena opinnäytetyönä, jossa teoria ja käytäntö pyrittiin sulavasti yhdistämään toisiinsa. Toiminnallisen opinnäytetyön pääpiirteisiin sisältyy tutkiva ja kehittävä työote. Tutkiva ote tulee esille pohtivana ja kriittisenä suhtautumisena tekemiseen ja kirjoittamiseen, teoreettisten lähestymistapojen perusteltuihin valintoihin sekä opinnäytetyöprosessiin liittyvien valintojen ja ratkaisujen tekemisenä perusteltujen asiantietojen pohjalta. Tutkimus on toiminnallisessa opinnäytetyössä hyvin pitkälle selvityksen tekemistä. Selvitys toimii yhtenä tiedonhankinnan apuvälineenä ja kartoitettua tietoa sovelletaan edelleen käytännön elämään, tämän opinnäytetyön osalta 2.-luokkalaisille kohdennetun toiminnallisen ensiapupäivän suunnitteluun, toteuttamiseen ja arviointiin. (Airaksinen – Vilkkä 2003: 10, takakansi.)

7.1 Toimintaympäristön ja kohderyhmän kuvaus

Vierumäen koulu sijaitsee Vantaalla, Korson asuinalueella. Lukuvuonna 2016–2017 koulu tarjoaa opetusta vuosiluokkien 1–5 oppilaille. Kohderyhmämme, 2.-luokan oppilaiden opetus, on lukuvuonna 2016–2017 jakautunut kahteen eri koulurakennukseen, Vierumäen pääkoululle ja läheiselle Kulomäen koululle. Molemmilla kouluilla ensiaputaitojen oppimistapahtuman tapahtumapaikkana oli liikuntasali. Opiskelijat olivat tutustuneet molempiin tapahtumapaikkoihin etukäteen valmistelupalaverien yhteydessä.

Työn tilaajan edustajien kanssa oli sovittu, että opiskelijat voivat käyttää liikuntasalien varastoista löytyviä välineitä ja kummankin liikuntasalin ulkopuolella olevia pöytiä ja tuoleja tapahtuman aikana. Opiskelijat olivat sitoutuneet palauttamaan toimintaympäristön takaisin lähtötilaan oppimistapahtuman päätyttyä.

Kohderyhmä muodostui Vierumäen koulun 105 2.-luokan oppilaista, jotka on lukukaudella 2016–2017 jaettu viiteen rinnakkaisluokkaan. Heistä 32 oppilasta (kaksi rinnakkaisluokkaa) osallistui tapahtumaan Kulomäen koululla ja 71 oppilasta (kolme rinnakkaisluokkaa) Vierumäen koululla. Kaikki kohderyhmän oppilaat osasivat puhua ja lukea suomen kieltä.

7.2 Toiminnallisen ensiapupäivän suunnittelu

Ensiapupäivän suunnittelussa määriteltiin opiskelijoiden ja opettajien roolit, sekä päätettiin ensiapurastien sisällöstä ja opetustilanteiden pituudesta. Suunnittelun tukena oli koulusta nimetty yhteyshenkilö. Suunnittelussa päädyttiin käytettävissä oleva aika ja oppilaiden ikä ja lukumäärä huomioon ottaen jakamaan oppilaat kolmeen pienryhmään yhtä luokkaa kohti. Näin myös ensiapurastien määrä rajattiin kolmeen. Opettajien toivottiin tekevän ryhmäjaon etukäteen ja huolehtivan nimitarrat oppilaille. Ohjauksen tueksi päädyttiin ottamaan mukaan ensiapua koskevaa lastenkirjallisuutta ja tehtäviä siltä varalta, että aikaa jää yli tai joidenkin lasten kohdalla rasteilla toimiminen on haastavaa. Ensiapupäivien aikatauluista ja käytännön järjestelyistä tiedotettiin kohderyhmän opettajia kirjallisella toimintasuunnitelmalla, joka toimitettiin jaettavaksi opettajille sähköpostitse kaksi viikkoa ennen tapahtuman toteutusta (Liite 2). Oppilaiden vanhempia tiedotettiin tapahtumasta koulun ja kodin väliseen viestintään tarkoitetun Wilma-yhteydenpito-ohjelman välityksellä jaetulla sähköpostilla tammikuussa 2017.

Ensiapupäivän suunniteltiin kunkin ryhmän osalta alkavan 15 minuuttia kestävällä alkukeskustelulla. Kunkin ryhmän oppilailta päätettiin kysyä tietyt alkukysymykset, joihin päivän lopussa palattaisiin. Alkukeskustelun tarkoituksena oli myös informoida oppilaita ensiapurasteista, päivän aikataulusta ja muista käytänteistä. Ensiapurastien sisältö suunniteltiin SPR:n ja hätäkeskuksen ohjeisiin perustuen. Työskentelyajaksi ensiapurasteilla päädyttiin 45 minuuttiin, eli 15 minuuttiin yhdellä ensiapurastilla. Ensiapurasteille päätettiin sijoittaa kahdesta neljään ohjaavaa opiskelijaa. Yhden opiskelijan tehtävänä oli huolehtia koordinoinnista, ajan ottamisesta sekä huomioiden ja muistiinpanojen tekemisestä. Tämän opiskelijan suunniteltiin toimivan tarvittaessa myös vara-

henkilönä ensiapurasteilla esimerkiksi sairaustapauksissa. Lisäksi päätettiin kaikkien opiskelijoiden perehtyvän koko ryhmän opetussisältöihin, jotta jokainen opiskelija pystyisi tarvittaessa ohjaamaan mitä tahansa ensiapurastia. Ensiapurastit suunniteltiin siten, ettei niiden kiertojärjestyksellä olisi käytännössä merkitystä. Ensiapurastien opetussisällöiksi päätyivät suunnittelun ja pohdinnan tuloksena hätäilmoituksen tekeminen, nyrjähdyksen ensiapu ja haavojen tyrehdyttäminen.

Hätäilmoituksen tekemistä käsittelevällä ensiapurastilla suunniteltiin opetustilanteen alkavan keskustelulla. Pääsisällöiksi linjattiin hätänumeron tunteminen, tieto siitä millaisissa tilanteissa sinne soitetaan, millaisissa tilanteissa ei soiteta sekä hätäpuhelun keskeinen sisältö. Tämän jälkeen suunniteltiin oppilaiden saavan halutessaan harjoitella hätäpuhelun soittamista opiskelijoiden tuella. Lopussa päätettiin vielä pitää lyhyt loppuyhteenveto keskeisimmistä asioista. Nyrjähdyksiä käsittelevällä ensiapurastilla suunniteltiin oppilaiden kanssa ensin keskusteltavan mahdollisista nyrjähdystilanteista sekä oppilaiden omista kokemuksista. Oppilaille päätettiin opettaa kylmä, koho, kompressio - hoitoperiaate ensin teoriassa ja sitten pariharjoituksena opiskelijoiden tuella. Oppilaiden kanssa päätettiin myös käydä läpi tilanteet, joissa paikalle tarvitaan aikuinen. Haavojen tyrehdyttämisen ensiapurastin päädyttiin alkavan demonstroidulla tilanteella, jossa opiskelija olisi saanut sormeensa viiltahaavan. Tämän jälkeen oli suunnitelmana käydä oppilaiden kanssa keskustelua siitä, kuinka tilanteessa tulisi toimia ja näyttää haavan oikeaoppinen hoito ja sitominen. Loppuaika suunniteltiin oppilaiden omiin haavahoitoharjoituksiin käytettäväksi.

Ensiapurastien jälkeen päätettiin vielä pitää 10 minuuttia kestävä loppukeskustelu, jonka tarkoituksena oli kartoittaa yleistä tunnelmaa, kiittää päivästä sekä kysyä alkukeskustelussa esitetyt kysymykset uudestaan. Tarkoituksena oli seurata oppilaiden tunteita alussa, ensiapurasteilla ja lopussa. Seurattaviksi asioiksi valittiin teoriaperustan pohjalta mielenkiinto ensiapuasioihin, rohkeus toimia ja osallistua, pari- ja ryhmätyöskentelyn onnistuminen sekä ryhmädynamiikka. Toimintasuunnitelma kokonaisuudessaan liitteenä (Liite 2).

7.3 Toiminnallisen ensiapupäivän toteutus

Ensiapupäivät toteutuivat suunnitellusti tiistaina 28.2. Kulomäen koululla ja keskiviikkona 1.3. Vierumäen koululla. Tiistai- aamuna opiskelijat kokoontuivat Kulomäen koululla ja jokainen pienryhmä valmisti oman ensiapurastinsa valmiiksi. Ensimmäisen luokan

saavuttua paikalle yksi opiskelijoista esitteli opiskelijat ja päivän tarkoituksen oppilaille. Luokan opettaja jakoi oppilaat ensiapurasteille ja yksi opiskelijoista huolehti ajankäytöstä. Ensiapurasteilla kului aikaa jokaisella pienryhmällä 15 minuuttia, jonka jälkeen pienryhmät siirtyivät ohjatusti ensiapurastilta toiselle ja lopuksi yhteiseen loppukeskusteluun. Jokaisella ensiapurastilla toteutus onnistui suunnitelman mukaisesti (Liite 2). Ensimmäisen luokan jälkeen sama toiminta toteutettiin toiselle luokalle. Ensimmäisen luokan aloitus viivästyi noin 20 minuuttia, mutta päivän kokonaisaikataulu pystyttiin silti pitämään suunnitelman mukaisena.

Keskiviikkoaamuna opiskelijat toteuttivat Vierumäen koululla samat alkuvalmistelut kuin Kulomäen koululla. Alkuvalmisteluja tehtäessä havaittiin, että Vierumäen koulun liikuntasali oli suurempi ja kaikuvampi kuin Kulomäen koululla. Toisaalta Vierumäellä 2.-luokan luokkakoot olivat myös edellispäivää suuremmat. Tämän johdosta päätettiin, että esittäytymiset ja alkukeskustelut olisi sujuvampaa toteuttaa pienemmissä ryhmissä suoraan ensiapurasteilla. Päivä aloitettiin aikataulun mukaisesti ensimmäisen luokan saavuttua. Luokan opettaja oli jakanut oppilaat valmiiksi pienryhmiin ja oppilaat tulivat suoraan ensiapurasteille. Yhteistä alkuesittelyä ei siis pidetty, vaan opiskelijat pitivät sen omilla ensiapurasteillaan. Tämä osoittautui hyväksi menetelmäksi, jota käytettiin myös kahden seuraavan luokan kanssa. Muutoin kaikki ensiapurastit toimivat suunnitellun mukaisesti. Loppukeskusteluun kokoonnuttiin yhdessä jokaisen luokan kanssa. Viimeisen luokan aikataulua aikaistettiin opettajan toiveesta, mutta tämä ei vaikuttanut kokonaisajankäyttöön.

7.4 Toiminnallisen opinnäytetyön ja toiminnallisen ensiapupäivän arviointi

Opiskelijoiden tunnelmat ensiapupäivien toteutusten jälkeen olivat sekoitus helpotusta, onnistumisen iloa ja arvostuksen lisääntymistä opettajien tekemää työtä kohtaan. Oppilaiden aktiivinen osallistuminen ja kiinnostus opetettaviin asioihin lämmittivät mieltä, kuten myös hyvä ja toimiva yhteistyö koulun henkilökunnan kanssa läpi ensiapupäivien suunnittelu- ja toteutusvaiheiden.

Oppimistapahtuma aloitettiin aina ryhmäkohtaisella esittäytymisellä, jotta kaikki kokivat tulleen kuulluksi ja nähdyksi. Tämä sitoutti oppilaat paremmin tapahtumaan ja tekemiseen. (ks. Leskinen 2009: 17–18.) Ensiapurastien esimerkkitilanteita havainnollistettiin oppilaille leikin avulla (ks. Karling – Ojanen – Sivé – Vilhunen – Vilen 2008: 129, 20). Tärkeimpänä mielenkiinnon herättämisen keinona käytettiin vuorovaikutuksellista

lähestymistapaa, jossa oppilailta kysyttiin tiettyjä kysymyksiä ja oppimistilanteessa edettiin vastauksien perusteella (ks. Kaisla – Välimaa 2009: 122–123). Koska ryhmässä oli taustaltaan ja temperamentiltaan erilaisia oppilaita, ohjauksen piti yksilöityä ryhmäkohtaisesti, jotta erityyppiset oppilaat saivat mahdollisimman tehokkaan ohjauksen. Opiskelijoiden riittävä määrä oli avainasemassa tämän tavoitteen toteutumisessa. (ks. Kannas 2005: 16–17.) Käyttämällä toiminnallista opetusmenetelmää pyrittiin siihen, että jokainen oppilas osallistui ensiavun oppimisprosessiin. Opetuksen oli tarkoitus edistää ajattelua ja taitoa soveltaa ensiaputaitoja oppilaiden lähiympäristössä. (ks. Opetushallitus 2014: 39; Kannas 2005: 13; Kaisla – Välimaa 2009: 118.)

Oppilaiden oppimista arvioitiin alku- ja loppukysymysten avulla ennen ja jälkeen ensiapurastien. Oppilaat olivat lähtökohtaisesti kiinnostuneita ensiapuun liittyvistä asioista, mutta ensiapu käsitteenä koettiin vaikeasti hahmottaa. Oppilaiden rooli arvioitiin kehittyneen aktiivisemmaksi toiminnallisen opetusmenetelmän ansiosta. Jokainen oppilas aktivoitui, kun hänellä oli mahdollisuus osallistua opetustilanteeseen (ks. Opetushallitus 2014: 398; Kannas 2005: 13; Kaisla – Välimaa 2009: 118). Oppilaiden aikaisemmat käsitykset ja kokemukset huomioitiin ensiapua vaativissa hätätilanteissa (ks. Opetushallitus 2014: 17). Oppitunnit suunniteltiin ja toteutettiin siten, että oppilaat saivat näyttää osaamistaan eri tavoin; pohtimalla, keskustelemalla ja tekemällä (ks. Kurvinen 2013: 144; Opetushallitus 2014: 17, 99). Oppilaiden itseluottamusta pyrittiin lisäämään kannustamalla ja antamalla rakentavaa palautetta (ks. Opetushallitus 2014: 17).

Hätäpuheluun liittyvistä asioista tiedettiin entuudestaan paljonkin ja jokainen tiesi hätänumeron ennestään. Tietämyksessä muiden keskeisten sisältöjen suhteen hajontaa tuli kuitenkin enemmän. Käytännön harjoittelussa käytettiin menetelmää, jossa oppilailta kysyttiin näyttävätkö opiskelijat esimerkkisoiton ennen omia harjoituksia. Näin vastattiin ryhmien erilaisiin ohjaustarpeisiin. Oppilaat ohjeistettiin soittamaan hätäpuheluita pareittain opiskelijoiden läsnä ollessa. Näin toimimalla lievennettiin soittamiseen liittyvää jännitystä. Parit muodostettiin itse ja oppilaat saivat käyttää itse keksimiään tapauksia. Ryhmien pienemmiksi lohkomisella edistettiin oppimista sekä keskinäistä vuorovaikutusta. (ks. Ahonen ym. 2015: 122.) Toiminnallisen opetuksen keinoin saatiin oppilaille luotua onnistumisen kokemuksia (ks. Opetushallitus 2014: 99) ja mahdollisuus näyttää osaamistaan eri tavoin (ks. Jank – Meyer 1991: 356–357; Kaisla – Välimaa 2007: 118). Valittu menetelmä toimi opetustilanteessa hyvin. Oppilailla oli myös mahdollisuus selata Pienet pelastajat -kirjaa, mikäli ensiapurastin aikana joku oppilaista ei jaksanut keskittyä tai ollut halukas osallistumaan ensiapurastin toimintaan. Mukaan annettuihin ma-

teriaaleihin ja tehtäviin suhtauduttiin positiivisesti ja kotona oli kehittynyt keskustelua ensiapupäivästä. Oppilailta saadun suullisen palautteen perusteella ensiapurastin sisältö koettiin enimmäkseen sopivan helpoksi, muutaman vastauksen mukaan haastavaksi, mutta hauskaksi.

Haavojen tyrehtyttämisen ensiapurastilla oppilailla oli paljon omia kokemuksia haavatilanteista. Kysyttäessä haavan ensiavusta oppilaat osasivat kertoa oikeita asioita siitä, miten tilanteessa tulisi toimia. Haavan puhdistaminen ja haavan suojaaminen olivat oppilaille entuudestaan tuttua. Uusina asioina usealle oppilaille tulivat haavakohdan painaminen ja verenvuodon tyrehtyttäminen. (ks. Opetushallitus 2014: 17.) Oppilaat innostuivat opiskelijoiden demonstroimasta esimerkkitilanteesta, jossa toinen opiskelijoista oli saanut leikkihaavan käteensä. Mielenkiintoa herätti erityisesti esimerkissä tekoverenä käytetty ketsuppi. Oppilaat katsoivat ja kuuntelivat keskittyneesti haavanhoito-ohjeet, jotka he osasivat omissa harjoituksissaan tehdä hyvin. Esimerkkitilanteen jälkeen oppilaat jaettiin kahteen ryhmään kummallekin opiskelijalle, jotta kaikki oppilaat pääsivät rauhassa harjoittelemaan haavan tyrehtyttämistä ja sitomista sekä keskittymään paremmin toimintaan. Oppilaiden ryhmäkoosta riippuen oppilaat harjoittelivat haavan ensiapua joko opiskelijalle tai toisilleen. Ensiapurastin jälkeen osalle ryhmistä ehdittiin opettamaan nenäverenvuodon ensiapu, joka oli monelle oppilaalle entuudestaan tuttua. Oppilailta saadun suullisen palautteen perusteella ensiapurastin sisältö koettiin sopivan helpoksi ja tehty harjoitus hauskaksi.

Nyrjähdysten ensiapurastilla tavoitteena oli opettaa oppilaille toimintaa jonkin nivelen, esimerkiksi nilkan, nyrjähdystilanteessa. Aluksi oppilailta kysyttiin, onko heillä itsellään tai kaverilla tai perheenjäsenellä joskus nyrjähtänyt nilkka. Pääsääntöisesti jokaisessa pienryhmässä oli vähintään kaksi, jolla oli omakohtainen kokemus nyrjähdyksestä. Alkukeskustelun jälkeen opiskelijat demonstroivat oppilaille nilkan nyrjähdystilanteen, käyttäen siteenä huivia ja kylmäpakkauksena kylmälaukussa säilytettyä pakastehernepussia. Oli ilahduttavaa huomata oppilaiden mielenkiinto opetettavaa asiaa kohtaan. Näin saatiin herätettyä keskustelua siitä, miten ensiapua nyrjähdykseen voi antaa ilman varsinaisia kylmäpakkauksia tai sidetarpeita. Lopuksi jokainen lapsi pääsi harjoittelemaan nyrjähtäneen nilkan ensiapua sekä auttavan, että autettavan roolissa ryhmä- tai parityöskentelynä. Oppilaat tarttuivat tekemiseen innokkaasti ja pystyivät hyvin hyödyntämään alkukeskustelun ja demonstraation aikana läpikäytyjä toimintatapoja. Siderullien ja kylmäpakkauksen käsittely oli joillekin oppilaille haastavaa, mutta näitä tilanteita pyrittiin hyödyntämään mahdollisuuksina oppia yhdessä tekemisen hyötyjä kannusta-

malla paria tai ryhmää yhteistyöhön. (ks. Leskinen 2009: 17.) Oppilailta saadun suullisen palautteen perusteella ensiapurastin sisältö koettiin sopivan helpoksi ja tehty harjoitus hauskaksi.

Ensiapupäivien oppimistapahtumiin osallistuneilta oppilailta kysyttiin loppukeskustelujen merkeissä suullista palautetta oppimistapahtumasta kysymyksillä "Mitä uutta opitte?", "Miltä harjoitukset tuntuivat?" ja "Olivatko rastit helppoja vai vaikeita?" Oppilaiden loppukeskusteluissa antama suullinen palaute kirjattiin ylös sovitusti yhden opiskelijan toimesta tilaisuuden seurantavihkoon. Yleisimmän oppilaiden antaman palautteen mukaan ensiapurastit olivat helppoja ja kivoja ja tilaisuudessa oli opittu uusia asioita. Seuraavat lauseet kuvaavat loppukeskustelujen tunnelmia ja oppilaiden antamaa palautetta:

"Rastit olivat helppoja ja kivoja."

"Kun jalka nyrjähtää, niin siihen voi laittaa kylmäpussin ja sidoksen päälle."

"Opin kunnolla siteen."

"112-numeroon selittäminen oli vaikeaa, mutta muuten se oli kivaa."

"Opin, että SIM-korttia ei tarvita, kun soittaa 112-numeroon."

"Se ketsuppi oli outo juttu."

"Opin, milloin pitää soittaa poliisille."

Ensiapupäivien oppimistapahtumiin osallistuneilta opettajilta saatiin sekä suullista että kirjallista palautetta. Suullista palautetta saatiin sekä oppimistapahtumien aikana että tilaisuuksien jälkeen käydyissä keskusteluissa. Kirjalliseen avoimia kysymyksiä sisältävään palautelomakkeeseen (Liite 3) vastasi viidestä opettajasta kolme. Sekä suullisen että kirjallisen palautteen mukaan ensiapupäiviä pidettiin onnistuneina. Kirjallisesti annettujen palautteiden pohjalta tilaisuuden organisoinnin ja ensiapurastityöskentelyn katsottiin toimineen hyvin. Valittuun opetusmenetelmään sisältyvää toiminnallisuutta pidettiin erittäin tärkeänä ja toimivana tapana oppia. Oppilaiden katsottiin olevan suurimmaksi osaksi motivoituneita työskentelyyn. Opiskelijoilla katsottiin olevan hyvät tiedot aiheesta ja valmistautuneen tilaisuuteen huolellisesti. Ensiapurastien ajallista kestoja pidettiin sopivana. Kirjallisesti annettujen kehitysehdotusten osalta yhdessä palautteessa ensiapurasteja toivottiin olevan enemmän. Toisen kehitysehdotuksen mukaan oppilaiden nimet voitaisiin esittäytymisvaiheessa käydä läpi esimerkiksi leikkien. Näiden kehitysehdotusten toteuttamista ajatellen oppimistapahtuman aikataulutuksessa on hyvä huomioida näihin tarvittava lisäaika.

Kokonaisuudessaan voidaan arvioida, että oppilaiden mielenkiinto ensiapua kohtaan saatiin heräämään, rohkeus lisääntymään ja heille onnistuttiin opettamaan aiheesta uutta tietoa. Jokaisella ensiapurastilla käytettävä aika tuntui pääasiassa sopivalta. Ryhmäkokojen puolesta sekä isommissa että pienemmissä ryhmissä todettiin olevan hyvät puolensa. Pienemmät ryhmät olivat hallittavampia etenkin niillä ensiapurasteilla, missä oli kaksi opiskelijaa. Isompien ryhmien kanssa työskentely sujui kyllä myös hyvin kahdenkin opiskelijan ensiapurasteilla, johtuen ehkä siitä, että oppilaat olivat kiinnostuneita aiheesta. Opettajilta saadun palautteen perusteella tavoite tukea koulua heidän tavoitteessaan opettaa ensiapuosaamista osana arjen taitoja toteutui.

8. Toiminnallisen opinnäytetyön eettisyys ja luotettavuus

8.1 Opinnäytetyön eettisyys

Eettisten ohjeiden huomioiminen korostuu lasten ollessa tutkimisen ja kehittämisen kohderyhmänä (Kankkunen – Vehviläinen-Julkunen 2015: 213). Moilasen, Ojasalon ja Ritalahden (2015: 48–49) mukaan työelämälähtöisessä kehittämistyössä on aina kyse inhimillisestä toiminnasta ja siinä tulee huomioida sekä tieteen tekemiseen että yhteiskunnassa toimimiseen liittyvät eettiset säännöt. Kehittämistyön tavoitteisiin tulee kuulua korkea moraali, rehellisyys, huolellisuus ja tarkkuus. Kehittämistyön seurausten tulee hyödyntää käytäntöä ja niillä tulee olla myös yhteiskunnallista merkittävyyttä. Seuraavassa Moilasen, Ojasalon ja Ritalahden (2015: 49) muistilistassa on koottuna huomioitavia teemoja kehittämistyön eettisiin kysymyksiin liittyen: 1) Ota selvää kehittämishankkeeseen liittyvistä oikeudellisista kysymyksistä, tarvittavista sopimuksista, vastuista ja velvollisuuksista, tekijöiden oikeuksista ja työhön liittyvien tulosten omistusoikeuksista. 2) Huomioi kohdeorganisaation omat eettiset säännöt ja siellä vallitsevat käytännöt. 3) Pyri olemaan rehellinen, tarkka ja huolellinen. 4) Huolehdi tiedonhankintaan ja arviointimenetelmiin liittyvistä eettisistä kysymyksistä. 5) Huolehdi siitä, että kehittämistyössä keräämäsi tieto pysyy luottamuksellisena ja kerro tutkittaville, mitä tarkoitusta varten tietoa kerätään ja missä tietoa tullaan käyttämään ja jatkossa säilyttämään. 6) Vältä vääristelemästä tuloksia. 7) Muista aina merkitä lähde lainatessasi toisen tekstiä tai ajatuksia. 8) Lupaa vain sellaista, minkä pystyt pitämään.

Tässä opinnäytetyössä noudatettiin Tutkimuseettisen neuvottelukunnan (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2012–2014) eettisiä ohjeita sekä Moilasen, Ojasalon ja Ritalahden (2015: 48–49) tutkimuksellisen kehittämistyön eettisyyteen liittyviä ohjeistuksia. Opinnäytetyön sopimuksiin ja opetusmateriaalien tekijänoikeuksiin liittyvät kysymykset selvitettiin ja tarvittavista luvista sovittiin. Kohdeorganisaatiossa vallitsevista käytännöistä otettiin selvää ja ne huomioitiin ensiapupäivän suunnittelussa ja käytännön toteutuksessa. Tiedonhankinnassa ja raportoinnissa huolehdittiin tiedon luottamuksellisuudesta ja paikkansapitävyydestä sekä tekijänoikeuksien kunnioittamisesta.

8.2 Opinnäytetyön luotettavuus

Toiminnallisen opinnäytetyön luotettavuuden osalta viitataan Moilasen, Ojasalon ja Ritalahden (2015: 21–22) esittämään tutkimuksellisen kehittämistyön näkökulmaan. Tutkimuksellisen kehittämistyön etenemiseen kuuluu järjestelmällisyys, analyyttisyys ja kriittisyys. Keskeistä on ymmärtää teorian ja käytännön vuoropuhelu. On tärkeää pysyä osoittamaan, mihin tietoperustaan ja teorioihin kehittämistyö pohjautuu. Kehittämistyön myötä syntyvä uusi tieto tulee pääosin siitä ympäristöstä, jossa kehittämistyö tapahtuu. Tutkimuksellinen järjestelmällisyys näkyy toiminnallisessa kehittämistyössä siinä, että kehittäminen ei sisällä vain satunnaisesti valittuja toimenpiteitä, vaan tehdyt valinnat perustellaan ja dokumentoidaan. Tiedon hankinnan osalta voidaan kehittämisen tueksi ottaa mukaan sekä tutkittua että käytännön tietoa. Analyyttisyys näkyy siten, että erilaisten menetelmien kautta pyritään tunnistamaan, erittelemään ja luomaan erilaisia näkökulmia aiheeseen. Kriittisyyteen sisältyy hankitun tiedon, erilaisten näkökulmien, omien valintojen, prosessin ja tuloksien arviointi. Uuden tiedon luomisen ja jakamisen osalta tärkeää on prosessin ja lopputuloksen dokumentointi ja huolehtiminen tiedon levittämisestä. (Moilanen – Ojasalo – Ritalahti 2015: 21–22.)

Tässä opinnäytetyössä käytettiin tietolähteinä sekä teoreettista tutkittua tietoa että luotettavista lähteistä peräisin olevaa käytännön tietoa. Opinnäytetyöskentelyssä pyrittiin järjestelmällisyyteen, analyyttisyyteen ja kriittiseen toimintaan. Tämä näkyi erityisesti ensiapupäivän suunnitteluun liittyvissä ryhmäpalavereissa. Tapaamisissa pohdittiin ensiapupäivän toteutusta erityisesti kohderyhmän ikä ja kehitysvaihe, koulun opetussuunnitelma, toiminnalliseen oppimiseen liittyvät tekijät, koulun esittämät toiveet toiminnallisesta ensiapupäivästä sekä käytettävissä oleva aika ja toteutusympäristö huomioon ottaen. Ryhmän tapaamisissa panostettiin myös ensiapupäivän käytännön har-

joitteluun ja koko ryhmän valmiuteen toimia ensiapupäivänä erilaisissa rooleissa. Näin toimimalla pyrittiin varmistamaan ryhmän toimintavalmius toteuttaa ensiapupäivät sovitun mukaisesti myös mahdollisissa muutostilanteissa, esimerkiksi yllättävien sairaustapausten tai koulun taholta tulevien muutostekijöiden ilmetessä.

9. Pohdinta ja johtopäätökset

9.1 Johtopäätökset

Opinnäytetyössä suunniteltiin, toteutettiin ja arvioitiin toiminnallinen ensiapupäivä Vantaan Vierumäen 2.-luokkalaisille. Opinnäytetyön tutkimustehtävinä selvitettiin miten suunnitella ensiapupäivä 2.-luokkalaisille ja miten se toteutetaan ja arvioidaan. Tavoitteen mukaisesti tuettiin koulua heidän tavoitteessaan opettaa kohderyhmän oppilaille ensiapuosaamista osana arjen taitoja sekä herätettiin oppilaiden mielenkiinto ensiapuasioita kohtaan. Ensiapupäivään osallistuville oppilaille tarjottiin myös mahdollisuus kehittää valmiuksia tunnistaa ensiapua vaativia tilanteita. Samalla tuettiin myös oppilaiden rohkeutta toimia ja osallistua ensiapua vaativiin tilanteisiin oppilaiden ikä, kehitysvaihe ja oma turvallisuus huomioon ottaen.

Ensiapupäivien suunnitteluun liittyen pidettiin palavereita Vierumäen koulun yhteys henkilön kanssa sekä useampi suunnittelukokous opinnäytetyöryhmän kesken syksyllä 2016 ja talvella 2017. Osassa tapaamisista oli myös opinnäytetyön ohjaaja mukana. Opinnäytetyön suunnitteluvaiheessa tarkasteltiin työhön tarvittavaa teoriaperustaa ja oppimistapahtumassa käytettäviä menetelmiä ja opetusaiheita. Lasten ensiapuopetusta käsittelevissä tutkimuksissa on pystytty toteamaan jo kuudesta seitsemään vuotiaiden lasten saavan hyötyä ensiapuopetuksesta. Lasten todettiin pystyneen oppimaan ensiavun perusasioita, kuten tajunnan ja hengitystien tarkistamisen, tajuttoman siirron kylkiasentoon ja hätänumeroon soittamisen. (Bollig – Wahl – Svendsen 2009: 689–692.)

Vierumäen koulun Metropolialta tilaama ensiapupäivä liittyi kiinteästi koulun kevään 2017 2.-luokkalaisten opetussuunnitelmaan (Cajas 2016). Ensiaputaitojen ja vaaratilanteiden ennakoimiseen kasvaminen puolestaan sisältyy kansallisen opetussuunnitelman seitsemään laaja-alaisen oppimisen kokonaisuuteen osion ”Koululaiseksi kasvaminen

ja siihen liittyvät arjen taidot” -oppisisältökokonaisuuden kautta (Opetushallitus 2014: 100). Koska opetussuunnitelmat ohjaavat koulujen toimintaa niin sisällön kuin metodienkin osalta, tiedonhaun yhdeksi pääteemaksi päätettiin ottaa opetussuunnitelmat ja niiden opetukselle antamat suuntaviivat. Uudessa, syksyllä 2016 1.–6.-luokilla käytöön otetussa valtakunnallisessa opetussuunnitelmassa (Opetushallitus 2014: 17) painotetaan oppilaan omaa aktiivista roolia oppijana, osallistujana ja oman työnsä arvioijana. Ensiapupäivän tilaaja oli myös esittänyt toiveen oppilaan aktiivista roolia tukevas- ta toiminnallisesta oppimistilaisuudesta. Näiden suuntaviivojen pohjalta haettiin ensiapupäivän suunnitteluun taustatietoa valtakunnallisesta (Opetushallitus 2014: 3, 9–11, 14–15, 17, 22, 99–100 131; Opetushallitus 2017), Vantaan kaupungin (Vantaa POPS Ympäristöoppi 2016) ja Vierumäen koulun opetussuunnitelmista (Vierumäen koulu 2016: 14, 228) sekä toiminnalliseen oppimiseen liittyvistä tietolähteistä (esimerkiksi Tyrväinen 2005: 53–54; Kepler-Uotinen 2005: 142–143). Ensiapupäivän oppimistilaisuuden kohderyhmänä olivat 2.-luokkalaiset, jotka ovat iältään keskimäärin 8-vuotiaita. 8-vuotiaan ikävaihe ajoittuu niin sanottuun keskilapsuuteen. Näin ollen tiedonhaun toisena pääpainona oli hakea keskilapsuuteen ja tähän kehitysvaiheeseen liittyvää taustatietoa (esimerkiksi Ahonen ym. 2015: 19–22; Karling – Ojanen – Siven – Vilhunen – Vilen 2008: 129, 201). Kolmantena tiedonhaun kohteena oli ensiapuun liittyvät asiat (esimerkiksi Karttunen 2013: 32,35; Hätäkeskuslaitos 2017a).

Opetussuunnitelmiin, toiminnalliseen oppimiseen, 2.-luokkalaisten kehitysvaiheeseen ja ensiapuun liittyvillä tiedonhaluilla koottiin keskeistä tieto- ja teoriataustaa ensiapupäivän toteutuksen suunnittelua ajatellen. Tiedonhaun periaatteena oli koota käytännön toteutuksessa hyödynnettävissä ja sovellettavissa olevaa keskeistä tietoa huomioiden opinnäytetyölle asetetut tutkimustehtävät. Toiminnallisen opinnäytetyön ollessa kyseessä varsinaisen tutkitun teorian tiedon lisäksi on mahdollista hyödyntää myös luotettavista lähteistä peräisin olevaa käytännön tietoa. Luotettavia käytännön lähteitä valittaessa (esimerkiksi Hätäkeskuslaitos 2017b; SPR 2016c) käytiin keskusteluja ja pohdintoja lähteiden luotettavuudesta sekä ryhmäläisten kesken, että opinnäytetyön ohjaajien kanssa. Ensiapupäivän suunnittelussa tarvittavaa taustatietoa kerättiin myös koulun henkilökunnan kanssa käydyissä keskusteluissa ja tapaamisissa.

Ensiapupäivien suunnitteluun liittyvissä ryhmätapaamisissa pohdittiin 2.-luokkalaisten sopivia ensiavun aiheita. Suunnittelun varsin varhaisessa vaiheessa päätettiin ensiapurastien aiheiksi ottaa hätäilmoituksen tekeminen, haavojen tyrehdyttäminen, nyrjähdysten ensiapu ja kylkiasentoon kääntäminen. Kylkiasentoon kääntäminen jouduttiin kui-

tenkin myöhemmin karsimaan toteutuksesta pois ajankäytön optimoimiseksi. Päätelmää tuki myös tieto siitä, että aihetta tullaan käymään läpi oppilaiden myöhemmässä kouluopetuksessa. Ryhmän suunnittelupohdinnoissa höydynnettiin SPR:n (SPR 2016a; SPR 2016b; SPR 2016c; SPR 2017) ja Häätäkeskuksen (Häätäkeskuslaitos 2017a; Häätäkeskuslaitos 2017b) sivustoja, joista löytyy esimerkkejä ensiavun opetusmateriaaleista alakoululaisille. Näiden sivustojen materiaalit havaittiin kyseisen kohderyhmän tarpeisiin riittävän selkeiksi ja helppolukuisiksi.

Ryhmätapaamisissa pohdittiin myös ensiapurastien toteutustapaa ja oppimistilaisuudessa tarvittavaa välineistöä ja muuta materiaalia. Osa ensiapurasteilla tarvittavista välineistä saatiin lainaksi Metropolian Ammattikorkeakoulun välinehuollosta ja osan välineistä ryhmäläiset järjestivät itse. Kun oppimistilaisuuden suunnittelussa oli edetty riittävän pitkälle, ryhmä harjoitteli ensiapupäivän toteutusta sekä koko ryhmän kesken, että pienemmissä ryhmissä ensiapurasteittain. Tämä osoittautui hyväksi menetelmäksi ja loi ryhmälle muutosvalmiutta, jota testattiinkin sitten onnistuneesti varsinaisessa toteutusvaiheessa. Toiminnallisen ensiapupäivän suunnittelun osalta voidaan katsoa, että ryhmä onnistui kokoamaan suunnittelun näkökulmasta olennaista tieto- ja teoriapohjaa ja kiinnittämään oppimistilaisuuksien valmisteluissa huomioita oikeisiin asioihin. Tämän näkyi käytännössä kahden ensiapupäivän oppimistilaisuuksien onnistuneina toteutuksina.

Oppimistapahtuma toteutettiin kahtena päivänä Kulomäen ja Vierumäen kouluilla yhteensä Vantaalla 105 oppilaalle. Ensimmäisenä päivänä oppilaita osallistui tapahtumaan kahden luokan verran ja toisena päivänä kolme luokkaa. Se, että oppilaita oli ensimmäisenä päivänä pienempi määrä, oli hyvä, koska näin ollen oli mahdollista pohdita suunnitelman toimivuutta ennen seuraavia toteutuksia. Toisena ensiapupäivänä isomman oppilasmäärän kanssa oli mahdollista edetä luottavaisin mielin pitäytyen pääosin suunnitelmassa. Alkuperäisestä suunnitelmasta pystyttiin myös joustamaan ja soveltamaan suunnitelmaa tilanteen niin vaatiessa. Oppimistilaisuuksiin osallistuneilta oppilailta ja opettajilta saatujen palautteiden sekä ryhmän oman pohdinnan tuloksena voidaan katsoa ensiapupäivien toteutuksen onnistuneen hyvin ja laaditun suunnitelman olevan käyttökelpoinen myös mahdollisten tulevien 2.-luokkalaisille suunnattujen ensiapupäivien toteutuksessa.

Opinnäytetyössä arvioitiin 2.-luokkalaisille suunnatun ensiapupäivän toteutumista. Opinnäytetyöryhmän tapaamisissa käytiin arvioinnin toteuttamisesta paljon keskustelua

ja pohdintoja. Pohdintojen tuloksena päätettiin palautemenetelmänä käyttää havainnointia ja suullisen palautteen keräämistä. Havainnot ja saatu suullinen palaute kirjattiin ylös ryhmän jäsenten toimesta. Opettajilta toivottiin kirjallista palautetta tilaisuudesta. Kirjallisen palautteen lisäksi opettajilta saatiin käytännössä myös suullista palautetta oppimistapahtumien aikana ja niiden jälkeen käydyissä keskusteluissa. Oppimistilaisuuksiin osallistuneista viidestä opettajasta saatiin kirjallinen palaute kolmelta. Opettajille suunnatun palautelomakkeen osalta päädyttiin avoimia kysymyksiä sisältävään palautelomakkeeseen. Näin mahdollistettiin monipuolisempi palautteenanto ensiapupäivästä numeroarviointiin verrattuna.

Oppilaiden havainnoinnin ja suullisen palautteen valintaan arvioinnin apuvälineiksi vaikuttivat sekä oppilaiden ikä, että käytettävissä olevat tilat ja aika. Ensiapurasteilla pienryhmissä toimimalla pystyttiin oppilaita havainnoimaan yksilöllisemmin. Kootuista suullisista palautteista pystyttiin tekemään arviointia opetussisällöistä, valituista opetusmenetelmistä ja opetuksen tuloksista. Tähän liittyi myös ensiarvoisen tärkeänä opiskelijoiden riittävä määrä ensiapurasteilla. Oppimistilaisuuksien lopussa pidettävissä yhteisissä loppukeskusteluissa saatiin oppilailta palautetta koko tilaisuuden arviointia ajatellen. Toiminnallinen ja oppilaan omaa aktiivista roolia korostava oppimistapahtuman toteutustapa koettiin kaikkien osallisten kesken toimivaksi ja mieltä lämmittäväksi valinnaksi.

Opinnäytetyön tavoitteena oli tukea Vierumäen koulua heidän tavoitteessaan opettaa kohderyhmän oppilaille ensiapuosaamista osana arjen taitoja, herättää oppilaiden mielenkiintoa ensiapuasioita kohtaan ja tarjota valmiuksia ensiapua vaativien tilanteiden tunnistamiseen. Tavoitteena oli myös kannustaa oppilaita toimimaan rohkeasti ensiaputilanteissa ikä, kehitysvaihe ja oma turvallisuus huomioon ottaen. Opinnäytetyölle asetettujen tavoitteiden osalta voidaan todeta, että asetetut tavoitteet saavutettiin. Tavoitteisiin päästiin hyvällä taustatietojen kartoittamisella, aktiivisella yhteistyöllä Vierumäen koulun kanssa sekä huolellisella ensiapupäivien oppimistilaisuuksien suunnittelulla ja harjoittelulla. Ohjaajien tuen hyödyntämisellä sekä ryhmän aktiivisella keskinäisellä keskustelulla oli myös suuri vaikutus lopputuloksen onnistumiseen.

Johtopäätöksenä ensiapurastien toteutuksesta voidaan todeta toiminnan sujuvuuden ja tarkoituksenmukaisuuden kannalta ryhmäkoon rajaamisen olevan olennaista. Ensiapurastien sisällöissä tulee myös tehdä rajauksia ja huomioida perusasioissa pysyminen sekä mahdollistaa oppilaiden oma osallistuminen resurssiensa puitteissa. Mikäli oppimistilaisuudet sisältävät liian vaikeita asiasisältöjä, vaikuttaa se kielteisesti oppilaiden motivaatioon ja keskittymiskykyyn.

Johtopäätöksenä voidaan myös todeta, että opinnäytetyöryhmä onnistui luomaan tulevia ensiapupäivien oppimistilaisuuksia ajatellen toimivan toimintamallin, jonka pohjalta on hyvä suunnitella ja toteuttaa vastaavanlaisia oppimistilaisuuksia. Hyvä toimintasuunnitelma mahdollistaa tulevien ensiapupäivien suunnittelussa ja toteutuksessa keskittymisen kunkin kohderyhmän erityispiirteisiin ja oppimista tukevien menetelmien hiomiseen. Kehitettyä toimintasuunnitelmaa voivat myös alakoulun opettajat hyödyntää soveltuvien osien omissa ensiavun opetukseen liittyvissä oppimistilaisuuksissa.

Jatkokehitysehdotuksena nousi esiin oppilaiden kehitysvaiheeseen sopivan kirjallisen palautelomakkeen suunnittelu, jonka avulla kaikki ensiaputapahtumaan osallistuneet oppilaat saavat mahdollisuuden kertoa mielipiteensä tapahtumasta. Toisena jatkokehitysehdotuksena esitetään ensiaputapahtuman jälkeen koulun opettajien käyttöön jäävän opetusmateriaalin suunnittelua.

9.2 Opinnäytetyöprosessin ja ammatillisen kasvun arviointi

Toiminnallinen opinnäytetyö on näin jälkikäteen katsottuna antoisa tapa toteuttaa opinnäytetyö, koska siinä on mahdollista yhdistää teoria ja tiedon soveltaminen käytäntöön. Tämän opinnäytetyön kohderyhmä, alakoulun 2.-luokkalaiset, toivat myös oman mielenkiintoisen piirteensä tiedon hakuun, toteutuksen suunnitteluun ja varsinkin ensiapupäivien oppimistilaisuuksiin. Lasten aito mielenkiinto, pohtivat kysymykset ja aktiivinen osallistuminen tekivät vaikutuksen oppimistilaisuuksien toteuttajiin. Myös yhteistyö koulun opettajien kanssa oli sujuvaa ja edesauttoi toteutuksen onnistumisessa. Vahvuutta opinnäytetyön toteutukseen toi opinnäytetyöryhmän heterogeeninen ikärakenne, aiempi työ- ja opintotausta sekä se, että ryhmän jäsenet edustivat kolmea eri hoitotyön alaa, eli ensihoitoa, terveydenhoitoa ja sairaanhoitoa. Nämä toteutuksen vahvuudet näkyivät

opinnäytetyön alkuvaiheessa tiedonhaun jakautumisessa suuntautumisalojen ja mielenkiinnon kohteiden mukaisesti: ensihoidon opiskelijat keskittyivät ensiapua koskevaan tiedonhakuun, terveydenhoidon opiskelijat lapsen kehitykseen ja sairaanhoidon opiskelijat opetussuunnitelmiin, toiminnalliseen oppimiseen, opetukseen ja oppimisen arviointiin. Työn edetessä kaikkia edellä mainittuja tietoalueita tarvittiin ryhmän yhteisissä keskusteluissa ja pohdintoissa ja näin ne tulivat vähitellen koko ryhmälle tutuiksi ja ryhmän omaksi osaamiseksi.

Tämän opinnäytetyön osalta työskentelyprosessin haasteina voidaan pitää ryhmätyöskentelylle tyypillisiä yhteistyön haasteita. Viestinnän välineenä käytettiin aluksi Yammer-sovellusta. Se osoittautui alussa hyväksi keskustelualustaksi, mutta koska osalla opiskelijoista oli teknisiä ongelmia Yammer-sovelluksen kanssa, hiipui siellä käytävä keskustelu vähitellen. Yhteiseksi kirjoituspohjaksi valittiin OneDrive-sovellus. Myös OneDriven osalta esiintyi teknisiä haasteita, mutta yleisesti ottaen se toimi hyvänä alustana yhdeksän hengen ryhmälle tuottaa tekstiä itselleen sopivana ajankohtana. Myöhemmässä vaiheessa käyttöön otettiin WhatsApp-mobiiliviestintäsovellus nopeaan viestintään, ja se osoittautuikin Yammer-sovellusta toimivammaksi yhteisen keskustelun välineeksi.

Terveydenhuoltoalalla lapsia kohdataan verrattain harvoin, ellei työskentele nimenomaan lapsille suunnattujen palveluiden parissa. Ensiapupäivien oppimistapahtuman kohderyhmänä olivat alakoulun 2.-luokan oppilaat. Suunniteltaessa oppimistapahtumaa lapsille, tulee ottaa huomioon erilaisia asioita kuin jos vastaavan tapahtuman kohderyhmänä olisivat nuoret tai aikuiset. Tämä haastoi miettimään asioita eri näkökulmasta. Lapsen oppimiseen ja kehitykseen liittyvä tiedonhaku ja ensiapupäivien oppimistapahtumien suunnitteluun liittyvät pohdinnat ja oppimispäivien käytännön toteutus kartuttivat opinnäytetyöryhmän ammatillista osaamista. Ammatillista kasvua edisti myös tutustuminen toiminnalliseen oppimiseen ja opetukseen. Tätä tietoutta ja osaamista voi tulevaisuudessa hyödyntää ensiapukoulutuksen lisäksi myös erilaisissa asiakas- ja potilasohjaustilanteissa. Hoitotyössä korostuu nykyään yhä enemmän itsehoito, joten ohjausosaamisella on kasvava merkitys käytännön hoitotyössä.

Ensiapupäivien suunnittelu ja kirjallisen työn työstäminen verkossa näinkin ison opiskelijaryhmän kanssa oli ajoittain haastavaa työn yhtenäisyyttä ja aikataulujen yhteensovittamista ajatellen. Yhteiset tapaamiset ja ohjaajan tuki olivat avainasemassa työn onnis-

tumisen kannalta. Ilman näitä olisi työstä tuskin saatu näin yhtenäistä kokonaisuutta, mikä voidaankin katsoa olleen työn suurimpia haasteita. Tämän työskentelyprosessin kautta saatiin hyviä eväitä tulevaisuutta varten toimia vastaavanlaisissa projekteissa koulu- tai työelämässä. Opinnäytetyön työstämisen aikana käytettiin monenlaisia tietoteknisiä apuvälineitä, kuten edellisessä luvussa on kuvattu. Tietoteknistyvässä yhteiskunnassa myös terveydenhuoltoalalla vaaditaan entistä enemmän taitoja käyttää erilaisia mobiili- ja tietokonesovelluksia, niin sairaalan sisällä, ensihoidossa kuin kotihoidossakin. Terveydenhuoltoalalla tuotetaan jatkuvasti uutta tietoa mm. terveyden edistämiseen ja sairauksien hoitoon liittyen. Näin ollen tiedon haun osaaminen luotettavista lähteistä ja lähdekritiikki ovat nykypäivänä tärkeä osa ammattitaitoa. Myös näiltä osin opinnäytetyöprojekti edisti ammatillista kehitystä.

Lähteet

Aarnio, Kia – Autio, Sari – Hiltunen, Virpi 2012. Kehityopsykologia, Skeema 2. Porvoo: Edita.

Ahonen, Timo – Lyytinen, Heikki – Lyytinen, Paula – Nurmi, Jari-Erik – Pulkkinen, Lea – Ruoppila, Isto 2015. Ihmisen psykologinen kehitys. 6. painos. Jyväskylä: PS-kustannus.

Airaksinen, Tiina – Vilkkä, Hanna 2003. Toiminnallinen opinnäytetyö. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.

Bolig, Georg – Svendsen, Martin – Wahl, Hans 2009. Primary school children are able to perform basic life-saving first aid measures. Resuscitation 80. 689–692.

Cajas, Paula 2016. Erityisopettaja. Vierumäen koulu. Vantaa. Suullinen tiedonanto 14.10.

Castrén, Maaret – Helistö, Neta – Kämäräinen, Leena – Sahi, Timo – 2007. Ensiapuopas. 5.-7. painos. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.

Hätäkeskuslaitos 2017a. Hätänumero 112. Opeta lasta. Verkkodokumentti. <http://www.112.fi/fi/hatanumero_112/kayta_hatanumeroa_oikein/opeta_lasta>. Luettu 16.1.2017.

Hätäkeskuslaitos 2017b. Hätänumero 112: Milloin soitat 112. Verkkodokumentti. <http://www.112.fi/fi/hatanumero_112/milloin_soitat_112>. Luettu 20.3.2017.

Jaakkola, Timo – Norrena, Juho 2016. Liikkuminen. Teoksessa: Norrena, Juho (toim.) – Jaakkola, Timo – Kauppinen, Merja – Kotka, Riikka – Leppänen, Mikko – Leskinen, Eija – Penttilä, Kari – Tampio, Henna – Tampio, Matti – Vorne, Paula. Ryhmä oppimaan toiminnallisia työtapoja ja tehtäväkehyksiä. Jyväskylä: PS-kustannus. 16–17.

Jank, Werner – Meyer, Hilbert 1991. Didaktische Modelle. Frankfurt am Main: Cornelsen Scriptor. Verkkodokumentti. <<https://wiki.oulu.fi/pages/viewpage.action?pagelId=20692691>>. Luettu 4.12.2016.

Kaisla, Maija – Välimaa, Raili 2009. Toiminnalliset menetelmät terveystiedon opetuksessa. Teoksessa: Jeronen, Eila – Välimaa, Raili – Tyrväinen, Heli – Maijala, Hanna (toim.) Terveystietoa oppimaan ja opettamaan. Jyväskylän yliopisto. Terveystiedon edistämisen tutkimuskeskus. Julkaisuja 4. Jyväskylän yliopistopaino. 112–127. Verkkodokumentti. <<http://urn.fi/URN:ISBN:978-951-39-6959-2>>. Luettu 4.12.2016.

Kankkunen, Päivi – Vehviläinen-Julkunen, Katri 2015. Tutkimus hoitotieteessä. 3.–4. painos. Helsinki: Sanoma Pro Oy.

Kannas, Lasse 2005. Terveystieto-oppiaineen olemusta etsimässä. Teoksessa: Kannas, Lasse – Tyrväinen, Heli. Virikkeitä terveystiedon opetukseen. Terveystiedon edistämisen tutkimuskeskus. Jyväskylän yliopisto. Domus-Offset Oy. 9–18.

Karhukorpi, Marjaana 2016. Lääkäri-isä pelästyi pojan aivovammaa: ”Tuskaa ei ymmärrä, ellei ole itse kokenut”. Aamulehti. Alamedia Oy. Verkkajulkaisu.

<<http://www.aamulehti.fi/kotimaa/laakari-isa-pelastyi-pojan-aivovammaa-tuskaa-ei-ymmarra-ellei-ole-itse-kokenut/>>. Luettu 10.10.2016.

Karling, Marjo – Ojanen, Tuija – Sívén, Tuula – Vihunen, Riitta – Vílen, Marika 2008. Lapsen aika. 11. painos. Helsinki: WSOY.

Karttunen, Timo 2013. Itä-Suomen lääkäriyksikön antama hoito pediatriisille potilaille vuosina 2010–2011. Tutkielma. Itä-Suomen yliopisto. Terveystieteiden tiedekunta. Lääketieteen laitos. 32, 35.

Kepler-Uotinen, Kaili 2005. Terveystieto alaluokille: mitä, miksi ja miten? Teoksessa Kannas Lasse – Tyrväinen, Heli (toim.) Virikkeitä terveystiedon opetukseen. Terveystieteen edistämisen tutkimuskeskus. Jyväskylän yliopisto. Domus-Offset Oy. 139–152.

Koskenkari, Sari 2015. Toiminnallinen oppiminen. Liikkuva koulu. Verkkodokumentti: <http://liikkuvakoulu.vlu.fi/filebank/768-Toiminnallinen_oppiminen_Koskenkari.pdf>. Luettu 30.3.2017.

Kurvinen, Auli – Neuvonen, Sohvi – Sívén, Tuula – Vartiainen, Jari – Vihunen, Riitta – Vílen, Marika 2013. Lapsuus – erityinen elämänvaihe. 1.– 5. painos. Helsinki: SanomaPro Oy.

Lasten ja nuorten tapaturmat 2017. Terveystieteen ja hyvinvoinnin laitos. Verkkodokumentti. <<https://www.thl.fi/fi/web/tapaturmat/tapaturmat-suomessa/tapaturmat-ikaryhmittain/lasten-ja-nuorten-tapaturmat>>. Päivitetty 15.3.2017. Luettu 30.3.2017.

Leskinen, Eija – Jaakkola, Timo – Norrena, Juho 2016. Toiminnallisuus. Teoksessa: Norrena, Juho (toim.) – Jaakkola, Timo – Kauppinen, Merja – Kotka, Riikka – Leppänen, Mikko – Leskinen, Eija – Penttilä, Kari – Tampio, Henna – Tampio, Matti – Vorne, Paula Ryhmä oppimaan toiminnallisia työtapoja ja tehtäväkehyksiä. Jyväskylä: PS-kustannus. 14.

Leskinen, Eija 2009. Ryhmä toimimaan. Juva: WS Bookwell Oy.

Maijala, Hanna 2009. Terveystiedon opetussuunnitelma. Teoksessa: Jeronen, Eila – Välimaa, Raili – Tyrväinen, Heli – Maijala, Hanna (toim.) Terveystietoa oppimaan ja opettamaan. Jyväskylän yliopisto. Terveystieteen tutkimuskeskus. Julkaisuja 4. Jyväskylän yliopistopaino. 58–72.

Moilanen, Teemu – Ojasalo, Katri – Ritalahti, Jarmo 2015. Kehittämistyön menetelmät. Uudenlaista osaamista liiketoimintaan. 3.–4. painos. Helsinki: Sanoma Pro Oy.

Opetushallitus 2014. Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet. Verkkodokumentti. <http://www.oph.fi/download/163777_perusopetuksen_opetussuunnitelman_perusteet_2014.pdf>. Luettu 27.3.2017.

Opetushallitus 2017. Oppilaan arviointi ja todistukset. Verkkodokumentti. <http://www.oph.fi/koulutus_ja_tutkinnot/perusopetus/oppilaan_arviointi_ja_todistukset>. Luettu 3.3.2017

Paakkari, Olli 2009. Arviointi oppimisen tukena terveystiedon opetuksessa. Teoksessa: Jeronen, Eila – Välimaa, Raili – Tyrväinen, Heli – Maijala, Hanna (toim.) Terveystietoa

oppimaan ja opettamaan. Jyväskylän yliopisto. Terveyden edistämisen tutkimuskeskus. Julkaisuja 4. Jyväskylän yliopistopaino. 153–167.

SPR 2016a. Mikä on Suomen Punainen Risti? Verkkodokumentti.
<<https://www.punainenristi.fi/tutustu-punaiseen-ristiin/suomen-punainen-risti>>. Luettu 15.10.2016.

SPR 2016b. Opi ensiapua. Ensiapuohjeet. Nyrjähdykset. Verkkodokumentti.
<<https://www.punainenristi.fi/ensiapuohjeet/nyrjahdykset>>. Luettu 14.11.2016.

SPR 2016c. Opi ensiapua. Ensiapuohjeet. Haavat. Verkkodokumentti.
<<https://www.punainenristi.fi/ensiapuohjeet/haavat>>. Luettu 14.11.2016.

SPR 2017. Ensiapukurssit ja niiden sisällöt. Opettajille. Opetusmateriaalit alakouluille. Verkkodokumentti: <<https://www.punainenristi.fi/opi-ensiapua/kurssisisallot>> Luettu 18.1.2017

Tork, Hanan – Wafic, Wagida 2014. Effectiveness of a first-aid intervention programme applied by undergraduate nursing students to preparatory school children. Nursing and health sciences 16 (1). 112–118.

Turvallinen elämä lapsille ja nuorille –raportti 2009. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. Raportti 27. Verkkodokumentti. <<http://www.julkari.fi/handle/10024/80390>>. Luettu 16.10.2016.

Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2012–2014. Hyvä tieteellinen käytäntö. Verkkodokumentti. <<http://www.tenk.fi/fi/htk-ohje>>. Luettu 19.3.2017

Tyrväinen, Heli 2005. Kouluyhteisö terveyden edistämisen oppimisympäristönä. Teoksessa: Kannas Lasse – Tyrväinen, Heli (toim.) Virikkeitä terveystiedon opetukseen. Terveyden edistämisen tutkimuskeskus. Jyväskylän yliopisto. Domus-Offset Oy. 153–162.

Tyrväinen, Heli 2005. Opetussuunnitelmasta oppitunniksi. Teoksessa: Kannas Lasse – Tyrväinen, Heli (toim.) Virikkeitä terveystiedon opetukseen. Terveyden edistämisen tutkimuskeskus. Jyväskylän yliopisto. Domus-Offset Oy. 51–64.

Vantaa POPS Ympäristöoppi 2016. Verkkodokumentti.
<http://vantaawiki.fi/pops/Ymp%C3%A4rist%C3%B6oppi#Vuosiluokat_1-2> Päivitetty 9.3. 2016. Luettu 16.1.2017.

Vierumäen koulu 2016. Opetussuunnitelma. Verkkodokumentti.
<<https://docs.google.com/viewer?a=v&pid=sites&srcid=ZGVmYXVsdGRvbWFpbX2aWVydW1hZW5rb3VsdXxneDoyYWJmZDU2NGEwNDViMmlz>>. Luettu 16.10.2016.

Öystilä, Satu 2003. Toiminnallisen oppimisen perusteemat. Teoksessa: Poikela, Esa - Öystilä, Satu (toim.) Yliopistopedagogiikkaa kehittämässä - kokeiluja ja kokemuksia. Tampere: Tampere University Press. 27–76.

Tiedonhakutaulukko

Tietokanta	Hakusana(t)	Tulos	Otsikon perusteella valitut	Tiivistelmän perusteella valitut	Koko tek- stin perus- teella vali- tut
Cinahl	Children learning AND elemen- taryschool	80	2	0	0
	Learning methods AND children AND primary school	25	3	1	0
	Children's devel- opment	27520	4	2	0
EBSCO	FirstAid education	328	1	1	1
Finna	Toiminnallinen op- piminen Toiminnal- linen opetus	18	2	2	2
Medic	Lapset AND Ensiapu	20	3	1	1
	Children AND learn*	1541	2	0	0
	Child* AND learn* AND school	7	0	0	0
Medline	FirstAid education children	11981	1	1	1
Melinda	Toiminnalliset me- netelmät Terveys- tieto	3	1	1	1
Metcat	Toiminnallinen op- piminen Terveys- tiedon opetus	44	3	3	3

Toiminnallinen ensiaputaitojen oppimistapahtuma 28.2. – 1.3.2017

Toimintasuunnitelma

Jaana Autio

Johanna Hakala

Johanna Kailanen

Suvi Kaplas

Päivi Knuuttila

Venla Koivuluoma

Reetta Pejak

Riikka Salo

Satu Syrjälä

Metropolia Ammattikorkeakoulu

Sairaanhoidon, Terveystieteiden ja Ensihoidon koulutusohjelma (AMK)

Opinnäytetyö

3.2.2017

Johdanto

Opinnäytetyöryhmämme suunnittelee, toteuttaa ja arvioi toiminnallisen ensiaputaitojen oppimistapahtuman Vantaan kaupungin Vierumäen koulun 2.- luokan oppilaille. Oppimistapahtuman tavoitteena on antaa oppilaille valmiuksia toimia ensiaputaitoja vaativissa arjen tilanteissa. Vierumäen Koulun 2.-luokkalaisten opetus on jakautunut kahteen eri koulurakennukseen, Vierumäen pääkoululle ja Kulomäen koululle. Oppimistapahtuma toteutetaan molemmilla kouluilla. Molemmissa koulurakennuksissa tapahtumapaikkana on liikuntasali.

Tässä toimintasuunnitelmassa käytetään seuraavia termejä alla kuvatussa tarkoituksessa:

Opiskelija Metropolia AMK:n opinnäytetyöryhmän jäsen (yhteensä 9 henkilöä)

Oppilas Vierumäen ja Kulomäen koulun toisen luokan oppilas

Opettaja Vierumäen ja Kulomäen koulun luokanopettaja

Oppitunti Yhteensä 75 min. kestävä toiminnallinen oppimiskokonaisuus

Rasti Liikuntasaliin tapahtumaa varten luotu oppimispiste

Oppilaskohderyhmän kuvaus:

Kohderyhmä muodostuu noin sadasta alakoulun 2.-luokan oppilaasta, jotka on jaettu viiteen rinnakkaisluokkaan. Kullakin rinnakkaisluokalla on 15–25 oppilasta. Kaikki lapset osaavat puhua ja lukea suomen kieltä.

Opiskelijoiden rooli:

Opiskelijat vastaavat oppimistapahtuman oppituntien sisällön suunnittelusta ja toteutuksesta. Oppituntien vetovastuu on opiskelijoilla.

Opettajien rooli:

Opettaja tuo oppilaat paikalle liikuntasaliin ja ohjaa oppilaat pois liikuntasalista oppituntin päätyttyä. Oppituntin aikana opettaja auttaa opiskelijoita tarvittaessa. Oppimistapahtumaan osallistuvia opettajia pyydetään seuraamaan opiskelijoiden ja oppilaiden

toimintaa aktiivisesti koko tapahtuman ajan. Opettajille jaetaan lyhyt kyselylomake, jolla opiskelijat toivovat saavansa palautetta opettajilta tapahtumasta. Palautetta voi antaa myös suullisesti, jolloin opiskelijat kirjaavat annetun palautteen itse tapahtumamuistiinpanoihinsa.

Oppimispäivien aikataulu:

28.2.2017 Kulomäen koulu

08.00 - 08.30 Oppimisympäristön valmistelu liikuntasalissa

08.30 - 09.45 1. rinnakkaisluokka

09.45 - 10.00 Tauko

10.00 - 11.15 2. rinnakkaisluokka

11.15 - 11.30 Oppimisympäristön purku liikuntasalissa

11.30 ->Liikuntasali vapaa muuhun käyttöön.

1.3.2017 Vierumäen pääkoulu

08.00 - 08.30 Oppimisympäristön valmistelu liikuntasalissa

08.30 - 09.45 3. rinnakkaisluokka

09.45 - 10.00 Tauko

10.00 - 11.15 4. rinnakkaisluokka

11.15 - 11.30 Tauko

11.30 - 12.45 5. rinnakkaisluokka

12.45 - 13.00 Oppimisympäristön purku liikuntasalissa

13.00 >Liikuntasali vapaa muuhun käyttöön

Oppitunnin kulku - käsikirjoitus:

Yleistä:

- Kunkin rinnakkaisluokan oppilaat jaetaan kolmeen pienryhmään
- Opettajat ovat miettineet kunkin rinnakkaisluokan pienryhmäjaon valmiiksi huomioiden oppilaiden keskinäisen ryhmädynamiikan
- Ennen liikuntasaliin tuloa opettaja kirjoittaa kunkin oppilaan nimen maalarinteippiin ja kiinnittää nimiteipin kunkin oppilaan paitaan kiinni. 1-2 opiskelijaa auttaa opettajaa tarvittaessa.
- Myös opiskelijat kantavat tapahtuman ajan nimikylttejä.
- Harjoitusrastien lisäksi liikuntasalissa on esillä ensiapuaiheisia lastenkirjoja, joiden tutkimisen pariin opettaja voi vaihtoehtoisesti ohjata oppilaan, jos rasteilla ryhmän mukana toimiminen on haastavaa.

Oppitunnin aloitus (15min):

- Oppilaat tulevat liikuntasaliin ja heidät ohjataan istumaan puolikaareen lattialle. Opiskelijat istuvat myös lattialle.
- Oppitunnin aloituksen puheosuudesta vastaava opiskelija toivottaa oppilaat tervetulleeksi oppimistapahtumaan ja esittelee itsensä sekä muut opiskelijat. Esittäytymiskierros jatkuu oppilaiden esittäytymisellä: kukin oppilas sanoo vuorollaan nimensä.
- Aloituksen vetäjä johdattelee oppilaat aiheeseen. Muut opiskelijat pidättäytyvät osallistumasta keskusteluun, jotta tilanne säilyy eheänä kokonaisuutena ja oppilaille jää tilaa osallistua.
- Oppilaita kannustetaan osallistumaan kysymysten kautta:
  1. **Kuinka monelle teistä sana ”ensiapu” on tuttu sana?** Nostavat käden => merkitään muistiin montako kättä nousi.
  2. **Mitä ”ensiapu” tarkoittaa?** Kysytään muutamalta oppilaalta, jotka ovat viitanneet tuntevansa sanan => kuunnellaan, miten kuvaavat asiaa.

3. Millaisissa tilanteissa ensiapua voidaan tarvita?

- Yksi opiskelijoista kirjaa vihkoon oppilaiden vastaukset. Kaikki opiskelijat havainnoivat aktiivisesti oppilaiden tunnelmia oppitunnin aloituksen ajan.
- Samat kysymykset esitetään oppilaille loppuyhteenvedossa. Näin pyritään antamaan oppilaille mahdollisuus tunnistaa tapahtunut oma oppiminen ja saamaan palautetta siitä, kuinka oppimistapahtuman tavoitteet on saavutettu.
- Alkukysymysten jälkeen esitellään harjoitusrastit: Jumppasalissa on kolme rastia, joilla harjoitellaan ensiapuun liittyviä asioita. Rastit ovat nimeltään nyrjähdysten ensiapu, haavahoidon ensiapu ja hätänumeroon 112 soittaminen. Kerrotaan, että jokaiselle rastille mennään pienryhmissä ja että aikaa on varattu 15 minuuttia jokaisella rastilla. Kun kaikki rastit on kierretty, palataan takaisin samaan lähtöpaikkaan puolikaareen istumaan yhdessä opiskelijoiden kanssa loppuyhteenvedoa varten.

Toteutus rasteilla (yht. 45 min):

- Kunkin rastin toiminta perustuu SPR:n ja Hätäkeskuksen ohjeisiin.
- Jokaisella rastilla on 2-4 opiskelijaa.
- Yksi opiskelija on suunnitelmavaiheessa irrotettu määritellyistä rastivastuista. Tämän henkilön tehtäviä ovat: koordinoida yleistilannetta, ottaa aikaa, tehdä huomioita ja muistiinpanoja myöhempää arviointia varten sekä toimia resurssina rasteilla tarvittaessa. Mikäli esimerkiksi opiskelijakollegan sairastapauksen takia tämä opiskelija tarvitaan rastille, huolehditaan ajan seuraamisesta ja havainnoinnista rastikohtaisesti.
- Rasteilla ei ole oppisisällön näkökulmasta määrättyä kiertojärjestystä. Kierroksen voi aloittaa miltä rastilta hyvänsä. Oppilaiden pienryhmät siirtyvät kuitenkin selvyiden vuoksi aloitusrastilta myötäpäivään seuraavalle rastille, kunnes kaikki kolme rastia on kierretty.

Ensiapurastit ovat:

1. Hätäkeskukseen soittaminen (15 min.)

- Esittelemme itsemme ja rastin aiheen.
- Ensin kysymme lapsilta muutaman kysymyksen hätäpuheluun liittyen.
- Tietävätkö he mikä hätänumero on?
- Onko kukaan soittanut sinne?
- Milloin hätänumeroon kuuluu soittaa?
- Milloin hätänumeroon ei kuulu soittaa?
- Mitä on tärkeää tietää, kun soittaa hätäkeskukseen?
- Oppilaat saavat harjoitella hätäpuhelun soittamista opiskelijoiden toimiessa hätäkeskuksena.
- Lopuksi kysytään oliko harjoitus helppo vai vaikea? Osaisiko oppilas soittaa hätäpuhelun?

Tulostetaan oppilaille tehtäväpaketti, jäljelle jäävän ajan mukaan joko paikan päällä tai kotona tehtäväksi.

2. Nyrjähdykset (15 min.)

- Esitellään itsemme ja rastin aihe.
- Keskustellaan oppilaiden kanssa tilanteista, joissa nilkka tai ranne saattaa nyrjähtää. Kysytään, onko kukaan aiemmin ollut tilanteessa, jossa oma tai jonkun muun nilkka tai ranne on nyrjähtänyt? Mitä tapahtui? Miten toimittiin?
- Keskustellaan läpi/ kerrotaan SPR:n toimintamalli. Löydetään vastaukset kysymyksiin: Mitä tilanteessa pitäisi tehdä? Mitä tarvikkeita olisi hyvä olla?
- Näytetään Kolmen Koon hoito: 1K= kompressio eli puristus, 2K= kohoasento, 3K= kylmä. Kerrotaan EA- pakkauksesta löytyvistä tarvikkeista (siderulla, pika-kylmäpakkaus), monikäyttöisistä kylmäpakkauksista pakastimessa ja mitä muuta voi käyttää, esim. pakastehernepusi, huivi, pyyheliina jne.
- Muistutetaan, että kerrotaan tapahtuneesta aikuiselle: jos paikalla vain lapsia, välittömän ensiavun jälkeen yhteys opettajaan, äitiin/isään tai harrastusryhmän ohjaajaan ja yhdessä aikuisen kanssa mietitään jatkotoimenpiteet.

- Oppilaat harjoittelevat Kolmen Koon hoitoa pareittain. Opiskelijat seuraavat harjoitusparien toimintaa aktiivisesti kannustaen, neuvoen ja tilanteen mukaan mahdollisesti haastaen kysymysten kautta pohtimaan erilaisia tilanne- tai toimintavaihtoehtoja.
- Lopuksi kysytään, oliko harjoitus helppo vai vaikea? Osaisiko oppilas toimia vastaavassa tilanteessa?

3. **Haavanhoito** (15 min.)

- Esitellään itsemme ja rastin aihe.
- Toinen opiskelijoista demonstroi tilanteen, jossa hän on vahingossa leikannut veitsellä sormeensa viiltohaavan. Tilanteessa käytetään ketsuppia tekoverenä.
- Kysytään oppilailta, miten kyseisessä tilanteessa tulisi toimia. Pohditaan oppilaiden kanssa tilannetta.
- Näytetään, miten sormen viiltohaavan verenvuoto tyrehdytetään. Toinen opiskelijoista kertoo samalla kun toinen näyttää. Juomapullossa olevaa vettä käytetään ketsupin/haavan puhdistukseen. Haavan tyrehdyttämiseen käytetään taitoksia ja sideharsoa.
- Ohjataan lapsia ottamaan yhteyttä aikuiseen, jos he ovat tapahtumahetkellä yksin.
- Tämän jälkeen oppilaat harjoittelevat toisilleen verenvuodon tyrehdyttämistä, haavan puhdistamista ja sitomista. Autetaan ja ohjataan tarvittaessa.
- Kerrotaan vielä, kuinka tulisi toimia nenäverenvuototilanteissa.
- Lopuksi kysytään, oliko harjoitus helppo vai vaikea, ja mitä jäi rastilta mieleen.

Oppitunnin loppuyhteenveto (10 min.):

- Kun kaikki rastit on kierretty, ohjataan oppilaat istumaan jälleen puolikaareen
- Opiskelijat istuvat myös lattialle
- Sama opiskelija, joka johti keskustelua aloituksessa, johtaa myös loppuyhteenveton keskustelua. Muut opiskelijat pidättäytyvät jälleen keskustelusta.
- Kerrataan, mitä tehtiin. Kannustetaan oppilaita vuorovaikutukseen kysymysten kautta. Alkukysymykset muuttuvat nyt loppukysymyksiksi:

Kuinka monelle ”ensiapu” on tuttu sana? Nostavat käden => merkitään muistiin montako kättä nousi.

Mitä ”ensiapu” tarkoittaa? Kysytään muutamalta oppilaalta => kuunnellaan, miten kuvaavat asiaa ja kirjataan vastaukset muistiinpanoihin.

Millaisissa tilanteissa ensiapua voidaan tarvita? Kuunnellaan, millaisia ajatuksia oppilailla on asiasta ja kirjataan vastaukset muistiinpanoihin.

Millaisilta harjoitukset oppilaista tuntuivat – Mitä uutta opitte tänään? Kirjataan vastaukset muistiinpanoihin.

- Oppilaat saavat diplomin osallistumisestaan ensiapupäivään. Diplomissa kerrotaan, että oppilas on osallistunut SPR:n ensiapuohjeisiin perustuvaan ensiaputaitojen oppimistapahtumaan ja tapahtumassa on harjoiteltu haavojen ensiapua, nyrjähtäneen nilkan ensiapua ja hätänumeroon 112 soittamista. Opiskelijat ovat tulostaneet ja nimikoineet diplomit valmiiksi. Opettajat jakavat diplomit oppilaille luokassa. Diplomien lisäksi opettajat jakavat oppilaille opiskelijoiden valmiiksi tulostaman ensiapu-aiheisen infopakettin kotiin vietäväksi.

Mitä asioita seurataan päivän aikana:

- alkutunnelmat – lasten toiminta rasteilla – lopputunnelmat
- mielenkiinto ensiapuasioita kohtaan
- rohkeus toimia ja osallistua
- pari-/ ryhmätyöskentely
- ryhmädynamiikka

PALAUTELOMAKE

TOIMINNALLINEN ENSIAPUTAITOJEN OPPIMISTAPAHTUMA

Tiistai 28-02-2017

Keskiviikko 01-03-2017

TAVOITE: Antaa oppilaille valmiuksia toimia ensiaputaitoja vaativissa arjen tilanteissa.

Sain uusia ideoita omaan työhöni:

Pohdin/minua jäi askarruttamaan:

Ensiapupäivä oli mielestäni:

Kehittämisehdotuksia ensiapupäivän toteuttajille:

Kiitos palautteesta!